



MAGAZÍN: OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ

AMNESTY
INTERNATIONAL



Amnesty International je najväčšia ľudskoprávna mimovládna organizácia na svete – celosvetové hnutie viac ako 10 miliónov ľudí z viac než 150 krajín a území sveta usilujúcich sa o dodržiavanie ľudských práv na celom svete. Naša vízia je svet, v ktorom tí, ktorí sú pri moci, plnia svoje sľuby, rešpektujú medzinárodné právo a zodpovedajú sa za svoje činy. Sme nezávislí od akejkoľvek vlády, politickej ideológie, ekonomických záujmov alebo náboženstva. Financujú nás najmä naši členovia a členky prostredníctvom individuálnych darov. Veríme, že naša solidarita, práca a spolupatričnosť voči ľuďom na celom môže zmeniť našu spoločnosť k lepšiemu.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



1. OBSAH

3

1. OBSAH	3	
2. ÚVOD	4	
3. OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ	6	
3.1 PREČO SÚ ORGANIZÁCIE OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI KLÚČOVÉ PRE REALIZÁCIU ĽUDSKÝCH PRÁV?		10
3.2 PREKÁŽKY V ŽIVOTE OBČIANSKEHO ZDRUŽENIA	14	
3.3 ĎALŠIE PREKÁŽKY PRE OBČIANSKE ORGANIZÁCIE	28	
3.4 ZÁKONY OBMEDZUJÚCE PRÍSTUP OBČIANSKYCH ORGANIZÁCIÍ K FINANCIÁM	45	
3.5 JE LEGITÍMNE OBMEDZOVAŤ FINANCOVANIE ZO ZAHRANIČIA?	53	
4. OBMEDZOVANIE „NEAKCEPTOVATEĽNÝCH“ HLASOV	58	
4.1 OBRANKYNE ĽUDSKÝCH PRÁV A LGBT+ ĽUDIA	64	
4.2 ORGANIZÁCIE BOJUJÚCE PROTI KORUPCII	68	
4.3 ZAHRANIČNÝ VPLYV A REŠTREKCIE	69	
4.4 ČO BY SME S TÝM MALI ROBIŤ?	78	

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



2. ÚVOD

4

Tento magazín prináša informácie o občianskej spoločnosti. Organizácie občianskej spoločnosti a obrancovia/obrankyne ľudských práv na celom svete, ktorí vystupujú proti nespravodlivým zákonom a vládnym praktikám, kritizujú tých, ktorí sú pri moci; požadujú spravodlivosť, dôstojnosť a slobodu, sú čoraz častejšie terčom útokov. Čelia šikanóznym kampaniam a prenasledovaniu, sú stíhaní na základe falošných obvinení, svojvoľne zadržíavaní, fyzicky napádaní a dokonca zabíjaní alebo násilne miznú len pre svoju prácu. V tejto súvislosti sa objavil znepokojujúci celosvetový trend, v rámci ktorého štáty zavádzajú a používajú zákony, ktoré zasahujú do práva na slobodu združovania a bránia činnosti organizácií občianskej spoločnosti a jednotlivcov, ktorí sa na nich podieľajú. Tempo sa zrýchľuje: len za posledné dva roky bolo zavedených alebo sa pripravuje takmer 40 právnych predpisov. Rôzne ustanovenia kladú prekážky vo všetkých fázach existencie týchto organizácií a umožňujú úradom, aby ich pozorne sledovali a bránili im v

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



činnosti, najmä pri registrácii, ale aj pri plánovaní, vykonávaní a podávaní správ o svojej činnosti, pri hľadaní a prijímaní finančných prostriedkov a pri uskutočňovaní verejných kampaní a propagácii. Podľa prieskumu Amnesty International zaviedlo v posledných rokoch takéto zákony najmenej 50 krajín na celom svete. Reštriktívna legislatíva odráža širšie súčasné politické a kultúrne trendy, v ktorých toxické naratívy démonizujú "iných" a vytvárajú „obetných baránkov“, nenávisť a strach, čím vytvárajú živnú pôdu pre prijímanie takýchto zákonov, a ich ospravedlňovanie v záujme národnej bezpečnosti, identity a tradičných hodnôt. V praxi sa tieto zákony používajú na umlčanie kritických a rozmanitých názorov a stanovísk a brzdia schopnosť organizácií a jednotlivcov kontrolovať a kritizovať vlády, ale aj brániť ľudské práva, našu planétu a verejný záujem. Magazín ukazuje, že tento jav je rozšírený a narastá vo všetkých regiónoch sveta. Veríme, že len s dostatočnými informáciami o týchto trendoch, ktoré tento magazín obsahuje, budete pripravení a pripravené občiansku spoločnosť a jej organizácie brániť.

Amnesty International Slovensko

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



3. OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ

6

Organizácie občianskej spoločnosti a obrancovia ľudských práv, ktorí vystupujú proti nespravodlivým zákonom a vládnym praktikám, kritizujú politikov a požadujú spravodlivosť, rovnosť, dôstojnosť a slobodu, sú čoraz častejšie terčom útokov. Na celom svete sú skupiny, ktoré sa snažia presadzovať alebo obhajovať ľudské práva, očierňované, stigmatizované, sledované, obťažované, zastrašované, stíhané na základe falošných obvinení, svojvoľne zadržované a fyzicky napádané; niektorí obhajcovia ľudských práv sú dokonca zabíjaní a násilne zbavovaní slobody len pre svoju prácu.

V tomto magazíne sa preto pozrieme ako sa v poslednom desaťročí objavil znepokojujúci celosvetový trend, v rámci ktorého štáty zavádzajú a používajú zákony na zasahovanie do práva na slobodu združovania a na obmedzovanie činnosti organizácií občianskej spoločnosti a jednotlivcov, ktorí sa na nich zúčastňujú.

Tempo sa zrýchľuje: len za posledné dva roky bolo zavedených alebo sa pripravuje takmer 40 obmedzujúcich právnych predpisov. Ide o rôzne ustanovenia, ktoré kladú prekážky vo všetkých fázach existencie týchto organizácií a umožňujú ich úradom dôsledne monitorovať. Deje sa tak najmä pri registrácii, ale aj pri plánovaní, vykonávaní a podávaní správ o svojich aktivitách, pri hľadaní a prijímaní finančných prostriedkov a pri uskutočňovaní verejných kampaní a osvetových kampaniach. V posledných rokoch zaviedlo takéto zákony najmenej 50 krajín.

Osobitnému riziku sú vystavení tí, ktorí kritizujú štátne orgány v týchto krajinách alebo vyjadrujú názory, ktoré sú v rozpore s prevládajúcimi politickými, sociálnymi alebo

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL 



kultúrnymi názormi. Príliš často sú nútení "zmierniť", autocenzurovať alebo obmedziť svoje aktivity. V najhorších prípadoch sú organizácie občianskej spoločnosti zatvárané

priklady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



a jednotlivci kriminalizovaní a väznení len preto, že bojujú za ľudské práva alebo proti dopadom klimateckej krízy.

Reštriktívne právne predpisy odrážajú širšie politické a kultúrne trendy, v ktorých toxické naratívy demonizujú "iných". Ich zámerom je obviňovať druhých, vyvolať voči nim nenávisť, a tak pripraviť pôdu pre prijímanie takých zákonov, ktoré obmedzia občiansku spoločnosť a jej organizácie. Často sa pritom tieto reštrikcie odôvodňujú záujmami národnej bezpečnosti, identity a tradičných hodnôt. V praxi často umlčávajú kritické a rozmanité názory, ale aj dôležité stanoviská, pričom ich jedinou úlohu je brániť organizáciám a jednotlivcom, aby hájili verejný záujem a ľudské práva.

8

Tento trend je zjavný vo všetkých regiónoch. V niektorých krajinách politici a vládni predstavitelia čoraz častejšie používajú nacionalistický, protiimigračný a "protinárodný" diskurz s cieľom delegitimizovať oponentov alebo si vytvárajú „obetných baránkov“ z menších. Štáty prijímajú podobné právne predpisy v snahe umlčať nezávislé a kritické hlasy občianskej spoločnosti. Politici podnecujú negatívne naratívy s cieľom zdiskreditovať organizácie občianskej spoločnosti alebo obrancov ľudských práv, napríklad tých, ktorí obhajujú práva utečencov a migrantov alebo presadzujú rozmanitosť. Tieto naratívy sa vkrádajú do verejného diskurzu a vytvárajú nepriateľské prostredie pre tých, ktorí obhajujú a presadzujú ľudské práva.

Odôvodnenia drakonických obmedzení sú rovnako rozmanité ako krajiny, v ktorých sa uplatňujú. Medzi takéto odôvodnenia patrí národná bezpečnosť, obavy zo zasahovania cudzích štátov do národných záležitostí, potreba chrániť národnú identitu, tradičné hodnoty a morálku, náboženské presvedčenie, hospodársky rozvoj a iné dôvody.

Praktické prekážky, ktoré predstavujú reštriktívne a svojvoľné zákony, ako aj atmosféra strachu a podozrievania, ktorá obklopuje organizácie občianskej spoločnosti a obrancov ľudských práv, odrádzajú ostatných od požadovania ľudských práv a čoraz viac sťažujú zachovanie otvoreného a zdravého priestoru pre občiansku spoločnosť.

Zmena a pokrok často vznikajú vďaka úsiliu skupín jednotlivcov, ktorí sa spoja, aby sa dožadovali ľudských práv. Ich práca je dôležitou kontrolou tých, ktorí sú pri moci,

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL 

a ich umlčanie má dôsledky pre ľudské práva všetkých. Bez odborov by neexistovali práva pracujúcich, bez environmentálnych organizácií by sme sa nezaoberali zmenou klímy a zhoršovaním životného prostredia, bez organizovaných a vytrvalých kampaní by naďalej prevládalo mučenie a trest smrti a bez skupín bojujúcich za práva žien a dievčat, LGBTI ľudí, utečencov a pôvodných obyvateľov by nespočetné množstvo ľudí nebolo vypočuté a bolo by systematicky utláčané.

Obmedzenia, ktorými sa zaoberá tento magazín, sú v rozpore s medzinárodným právom a normami v oblasti ľudských práv. V mnohých prípadoch ide o snahu podriaďiť organizácie občianskej spoločnosti štátu v rámci širšej erózie občianskeho priestoru a všeobecného potláčania práva na slobodu pokojného zhromažďovania, združovania a prejavu.

Podľa Deklarácie OSN o obrancoch ľudských práv "každý štát má zodpovednosť a povinnosť chrániť, podporovať a uplatňovať všetky ľudské práva a základné slobody" a "zabezpečiť, aby všetky osoby pod jeho jurisdikciou, individuálne aj spoločne s inými, mohli v praxi využívať všetky tieto práva a slobody". Deklarácia tiež uznáva, že každý, individuálne alebo kolektívne, má svoju úlohu pri uskutočňovaní ľudských práv, a to prostredníctvom kampaní a obrany ľudských práv, výmeny informácií, vyžadovania zodpovednosti od tých, ktorí sú pri moci, a požadovania spravodlivosti, rovnosti, dôstojnosti a slobody.

Ľudské práva sa nedajú realizovať bez prosperujúceho, bezpečného a otvoreného priestoru občianskej spoločnosti, ktorá je oslobodená od nadmernej štátnej kontroly, zasahovania a diskriminácie. Je načas, aby vlády a medzinárodné spoločenstvo riešili túto zostupnú špirálu.

Amnesty International sa vo svojej práci usiluje o to, aby vlády rešpektovali svoj záväzok chrániť ľudské práva, ktorých súčasťou je aj právo brániť ľudské práva (napr. skrz aktivizmus). Pri tejto obrane je kľúčové právo na združovanie, ktoré musí byť k dispozícii každému človeku bez diskriminácie. Štáty však okrem toho musia uznať dôležitosť občianskych organizácií a občianskej spoločnosti, ktorú by mali intenzívne podporovať. Amnesty International sa občianskej spoločnosti venuje vo viacerých

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



publikáciách. Tento magazín sa ich pokúsi stručne priblížiť. Pozrieme sa na svedectvá obrancov ľudských práv z Austrálie, Azerbajdžanu, Bieloruska, Číny, Egypta, Maďarska, Pakistanu a Ruska. Ich svedectvá poukazujú na škodlivý vplyv represívnych zákonov na ľudskoprávne aktivity organizácií občianskej spoločnosti.

3.1 PREČO SÚ ORGANIZÁCIE OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI KĽÚČOVÉ PRE REALIZÁCIU ĽUDSKÝCH PRÁV?

10

Občianska spoločnosť je súhrn jednotlivcov, skupín, organizácií a inštitúcií, ktoré vyjadrujú a pracujú v mene rôznych záujmov a iniciujú rôzne aktivity a diskusie v spoločnosti na podporu týchto záujmov. Zahŕňa novinárov, akademikov, komunitné skupiny, odbory, charitatívne organizácie, organizácie na ochranu ľudských práv, kolektívy, think-tanky, náboženské skupiny, akademické inštitúcie a politické strany. Zvyčajne sa nazýva aj "tretí sektor" a je oddelený od štátu a firiem. Nie všetky subjekty tohto sektora obhajujú ľudské práva: niektoré môžu len poskytovať služby, iné chrániť záujmy konkrétnych skupín a niektoré sa dokonca môžu zapájať do činností a diskurzov, ktoré popierajú ľudské práva a presadzujú nenávistnú agendu.

V magazíne sa budeme venovať najmä tým, ktorí individuálne alebo kolektívne obraňujú a podporujú ľudské práva. Tieto skupiny označujeme ako organizácie občianskej spoločnosti resp. občianske organizácie, ktoré budeme označovať aj ako mimovládne organizácie alebo združenia. Zohrávajú zásadnú úlohu pri presadzovaní ľudských práv. A aby ju mohli zohrávať, musia sa organizovať (združovať – právo na slobodu združovania a niekedy aj protestovať či demonštrovať – právo na slobodu zhromažďovania či právo na protest).

V deklarácii o obrancoch ľudských práv sa osobitne uznáva význam ľudí, ktorí individuálne alebo kolektívne pracujú na realizácii ľudských práv. Taktiež ich právo zakladať organizácie občianskej spoločnosti, združenia alebo skupiny na podporu alebo obranu ľudských práv, vstupovať do nich a zúčastňovať sa na ich činnosti ako

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





základného piliera medzinárodného systému ľudských práv. Keď bola deklarácia v roku 1998 prijatá, posunulo sa "chápanie projektu ľudských práv: od úlohy, ktorá sa realizuje najmä prostredníctvom medzinárodného spoločenstva a štátov, k úlohe, ktorá patrí každému človeku a skupine v spoločnosti. Deklarácia uznáva, že rovnaká spravodlivosť, rovnaké príležitosti a rovnaká dôstojnosť bez diskriminácie, o ktoré sa každý človek dlhodobo usiluje a ktoré si zaslúži, sa môžu realizovať len prostredníctvom posilnenia postavenia jednotlivcov a skupín, aby obhajovali a konali v prospech ľudských práv. Činnosť štátu, hoci je potrebná a vyžadovaná, nie je dostatočná na úplné uskutočnenie ľudských práv zakotvených vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv."

Organizácie občianskej spoločnosti zohrávajú dôležitú úlohu pri podpore a ochrane ľudských práv; sú nástrojom, ktorý umožňuje jednotlivcom podieľať sa na odstránení porušovania ľudských práv a brať zodpovedných na zodpovednosť. Právo na slobodu združovania, ktoré je zakotvené vo všetkých hlavných nástrojoch v oblasti ľudských práv umožňuje jednotlivcom vytvárať formálne alebo neformálne skupiny alebo sa k nim pridávať s cieľom podniknúť kolektívne kroky na dosiahnutie spoločného cieľa.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



V Deklarácii o ľudských právach sa uvádzajú najmä práva jednotlivcov zakladať organizácie občianskej spoločnosti, združenia alebo skupiny a zúčastňovať sa na ich činnosti s cieľom podporovať alebo obhajovať ľudské práva, čo je kľúčovou zložkou práva na združovanie. Vyjadruje sa v nej aj dôležitosť toho, aby organizácie občianskej spoločnosti mohli slobodne uplatňovať právo na združovanie a vyjadrovanie, a to aj prostredníctvom takých činností, ako je vyhľadávanie, získavanie a šírenie myšlienok a informácií, obhajoba ľudských práv, zapájanie sa do riadenia a vykonávania verejných záležitostí, prístup k medzinárodným orgánom pre ľudské práva a komunikácia s nimi a predkladanie návrhov na politické a legislatívne reformy na miestnej, vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni. Aby to mohli jednotlivci robiť, musia štáty vytvoriť a poskytovať primeraný právny rámec pre zakladanie skupín a organizácií a zabezpečiť prostredie, ktoré im umožní vykonávať ich činnosť bez neprimeraných zásahov zo strany štátu alebo tretích strán.

Hoci právo na združovanie nie je absolútne, medzinárodné právo v oblasti ľudských práv vyžaduje, aby štáty zabezpečili, že akékoľvek obmedzenie práva jednotlivcov zhromažďovať sa a organizovať sa musí byť primerane stanovené zákonom, v súlade so zásadou zákonnosti a musí byť nevyhnutné a primerané legitímnemu cieľu.

To znamená, že takéto opatrenia musia byť stanovené dostatočne presne a jasne, aby ich dôsledky mohli tí, ktorých sa týkajú, rozumne predvídať. Na dodržanie týchto ustanovení musia štáty zabezpečiť, aby každý zásah orgánov skutočne sledoval jeden z vymedzených dôvodov, ktoré sú povolené pre takéto obmedzenie a ktoré sú uvedené v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach (ICCPR), a to národnú bezpečnosť, verejnú bezpečnosť alebo verejný poriadok, verejné zdravie alebo morálku a ochranu práv a slobôd iných (článok 22). Aj keď sa preukáže, že opatrenie, ktorým sa upravuje právo na združovanie alebo sa do neho zasahuje, sleduje legitímny cieľ, opatrenie musí reagovať na naliehavú spoločenskú potrebu a musí byť primerané na dosiahnutie svojho cieľa. Opatrenia obmedzujúce činnosť organizácií občianskej spoločnosti, vrátane ukladania administratívnej záťaže, musia byť čo najmenej rušivé a musia zohľadňovať význam dotknutých záujmov. Primeraný právny rámec práva na združovanie si vyžaduje, aby štáty zaviedli postup na uznávanie organizácií ako právnických osôb zrozumiteľným a nediskriminačným spôsobom, ktorý je buď cenovo dostupný, alebo bezplatný. Osobitný

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





spravodajca OSN pre právo na slobodu pokojného zhromažďovania a združovania odporučil štátom, aby zaviedli režim oznamovania, prostredníctvom ktorého právna subjektivita združenia nebude závisieť od schválenia štátom. Naopak, združenia by mali automaticky nadobudnúť právnu subjektivitu oznámením svojho vzniku orgánom. Združenia, ktoré nie sú registrované, sú rovnako chránené podľa medzinárodného práva v oblasti ľudských práv a takéto organizácie by nemali byť vystavené trestným sankciám za vykonávanie pokojných aktivít.

Právo skupín vyhľadávať, prijímať a využívať zdroje z vnútroštátnych, zahraničných a medzinárodných zdrojov je základnou súčasťou práva na združovanie. Rada OSN pre ľudské práva zdôraznila dôležitosť ochrany schopnosti organizácií občianskej spoločnosti vykonávať činnosti súvisiace so získavaním finančných prostriedkov a vyzvala štáty, aby nekriminalizovali alebo nedelegitimizovali činnosti na ochranu ľudských práv z dôvodu pôvodu finančných prostriedkov. Podobne Výbor OSN pre ľudské práva a osobitný spravodajca pre právo na slobodu a združovania zdôraznili dôležitosť zabezpečenia

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



schopnosti občianskych organizácií vykonávať činnosti súvisiace so získavaním finančných prostriedkov a tvrdili, že obmedzenia financovania, ktoré bránia združeniam vykonávať ich hlavné činnosti, predstavujú zásah do článku 22 ICCPR. Okrem toho článok 2 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach stanovuje povinnosť štátov zapojiť sa do "medzinárodnej pomoci a spolupráce, najmä ekonomickej a technickej" pri dosahovaní plnej realizácie práv chránených Paktom. Takáto pomoc a spolupráca zahŕňa finančnú podporu organizácií občianskej spoločnosti zapojených do činností zameraných na dosiahnutie plného uplatňovania týchto práv.

Štáty musia tiež zabezpečiť, aby administratívne požiadavky nemali za následok obmedzenie výkonu práva na slobodu združovania, a to aj nadmernou kontrolou združení alebo ukladaním náročných a byrokratických požiadaviek na podávanie správ. Osobitný spravodajca OSN najmä uznal, že hoci nezávislé orgány majú legitímny dôvod skúmať záznamy združení s cieľom zabezpečiť transparentnosť a zodpovednosť, štáty musia zabezpečiť, aby tento postup nebol svojvoľný a aby rešpektoval právo na nediskrimináciu a súkromie, pretože inak by ohrozil nezávislosť združení a bezpečnosť ich členov.

3.2 PREKÁŽKY V ŽIVOTE OBČIANSKEHO ZDRUŽENIA

Viaceré krajiny zavádzajú alebo uplatňujú opatrenia, ktoré zaťažujú tých, ktorí sa chcú zaregistrovať a pôsobiť ako mimovládna organizácia, najmä ak zastávajú názory kritické voči úradom alebo ak sa ich činnosť považuje za nežiaducu. Prekážky pri registrácii sú mimoriadne rozšírené, ale medzi ďalšie požiadavky patrí aj ukladanie nadmerných byrokratických požiadaviek, ako je napríklad poskytovanie podrobných a častých správ o činnosti. Okrem toho mnohé štáty umožňujú orgánom podrobiť organizácie prísnemu monitorovaniu a dohľadu.

V mnohých krajinách právne predpisy a iné nariadenia zaviedli prekážky pri registrácii organizácií občianskej spoločnosti, ako je potreba povolenia na činnosť alebo získanie právnej subjektivity a zdĺhavé nákladné registračné postupy, ako aj nedostatočná zrozumiteľnosť týchto postupov.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL 

Právo slobodne vytvárať združenia je chránené medzinárodným právom v oblasti ľudských práv bez ohľadu na to, či je subjekt formálne registrovaný alebo nie. Niektoré združenia sa môžu rozhodnúť zaregistrovať sa na úradoch, aby získali právnu subjektivitu, napríklad na prístup k určitým právam a splnenie potrieb, ako je získanie verejných prostriedkov, podpísanie zmlúv, nábor zamestnancov a otvorenie bankových účtov, ale združenia sa môžu aj rozhodnúť, že sa nezaregistrujú.

Aktivisti sa zúčastňujú na proteste pred parlamentom v maďarskom hlavnom meste Budapešť, aby poslancom povedali, že ľudí, ktorí pracujú na spravodlivom a bezpečnom Maďarsku pre všetkých, treba chrániť, a nie ich napádať alebo im vyhrážať. [2018]



pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





Získanie právnej subjektivity má zásadný význam pre právo na slobodu združovania. Aby sa toto právo mohlo naplniť, krajiny zvyčajne prijímajú oznamovací postup, prostredníctvom ktorého organizácie jednoducho oznámia orgánom vytvorenie organizácie, alebo povoľovací režim, čím žiadajú orgány o povolenie na činnosť organizácie. Osobitný spravodajca pre právo na slobodu pokojného zhromažďovania a združovania odporučil oznamovací postup ako osvedčený postup, pretože zabezpečuje väčšiu ochranu práva na slobodu združovania a zabraňuje možnosti diskrečných právomocí a svojvoľných alebo diskriminačných rozhodnutí, ktoré by boli v rozpore s právom na združovanie. Zistilo sa, že autorizačné režimy, ktoré vyžadujú, aby združenie požiadalo o registráciu a potom čakalo na autorizáciu, vedú k oneskoreniam, potrebe splniť ďalšie požiadavky a otvárajú dvere svojvoľnému rozhodovaniu orgánov.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



V praxi sú požiadavky, kroky a časový harmonogram procesu registrácie často zložité a nejasné, čo spôsobuje zmätok v procese a vedie k zamietaniu žiadostí. V niektorých prípadoch orgány odmietajú registráciu na základe neopodstatnených dôvodov alebo bez akéhokoľvek odôvodnenia. Niekedy organizácie nemajú k dispozícii žiadne účinné opravné prostriedky, aby mohli zamietnutie napadnúť na neustrannom a nezávislom súde.



Tým, že tieto ustanovenia kladú byrokratické prekážky a komplikujú registračný proces, môžu sa stať aj nástrojom na zhromažďovanie informácií na spravodajské účely, na odrádzanie alebo rozpúšťanie organizácií považovaných za nežiaduce, na umlčanie kritických hlasov a na vylúčenie tých, ktorí si nemôžu dovoliť súdny proces a registračné poplatky.

V **Bielorusku** sa mimovládne organizácie musia registrovať na ministerstve spravodlivosti a podliehajú prísnemu štátnemu dohľadu a práca v tých mimovládnych organizáciách, ktorých žiadosť o registráciu bola zamietnutá (často svojvoľne), je trestným činom. Zákon

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



o združeních dáva vláde široký priestor na svojvoľné odmietnutie registrácie organizácií, a to aj v prípade menej závažných problémov. Osoby konajúce v mene neregistrovanej organizácie môžu byť obvinené z trestného činu. V dôsledku toho sa čoraz viac bieloruských organizácií registruje v zahraničí alebo vykonáva časť alebo všetky svoje činnosti v zahraničí z obavy pred trestným stíhaním.

V **Azerbajdžane** musia mimovládne organizácie pred registráciou získať povolenie ministerstva spravodlivosti a preukázať, že rešpektujú "morálne hodnoty" Azerbajdžanu a že nie sú zapojené do "politickej alebo náboženskej propagandy". Keďže občianske organizácie musia dostávať všetky finančné prostriedky bankovým prevodom (čo uľahčuje štátnu kontrolu ich finančných pohybov), neregistrované MVO nemôžu získať finančné prostriedky, pretože nemajú právnu subjektivitu, čo znamená, že si nemôžu otvoriť bankové účty.

V **Pakistane** ministerstvo vnútra zamietlo žiadosti o registráciu 18 medzinárodných mimovládnych organizácií, vrátane ActionAid, bez udania dôvodu a v októbri 2018 im nariadilo opustiť krajinu.

V **Afganistane** sa združenia a mimovládne organizácie riadia dvoma rôznymi právnymi predpismi. Občianske organizácie musia požiadať o registráciu na ministerstve hospodárstva. Registračný poplatok pre národnú občiansku organizáciu je približne 150 dolárov. Pre medzinárodné občianske organizácie je to 1 000 dolárov. Žiadosti o registráciu novej mimovládnej organizácie potom posudzujú dve komisie na konečné schválenie. Občianske organizácie sú povinné predkladať polročné a výročné správy. Ak tieto správy nezašlú do šiestich mesiacov od dátumu vydania, môže im byť zrušená registrácia. Občianske združenia sa musia zaregistrovať na ministerstve spravodlivosti. Od roku 2013 sa od žiadateľov, ktorí žiadajú o registráciu prvýkrát, vyžaduje zaplatenie registračného poplatku vo výške 150 dolárov za osvedčenie o registrácii, ktoré je platné len tri roky. Za obnovenie osvedčenia sa platí poplatok 75 dolárov. Zákon o združeniach stanovuje, že združenia nesmú vykonávať činnosť ako neregistrovaná skupina, čím sa v skutočnosti registrácia stáva povinnou.

Kambodža zaviedla v roku 2015 povinný registračný proces, zapaľujúce povinnosti podávania správ a nejasné dôvody, na základe ktorých môžu orgány odmietnuť registráciu organizácie alebo ju zrušiť. Nedefinovaný pojem "politickej neutrality" slúžil ako

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



odôvodnenie na zabránenie registrácie alebo nariadenie zrušenia mimovládnych

19



organizácií a iných združení. V septembri 2017 bolo miestnej organizácii Equitable Cambodia nariadené pozastavenie činnosti na niekoľko týždňov pre údajné porušenie zákona, najmä pre nepredloženie bankových výpisov ministerstvu vnútra do 30 dní od registrácie a nepredloženie dokumentácie o svojich aktivitách a financiách. Vo februári 2018 jej bolo povolené opätovne otvoriť činnosť.

V **Laose** sa nariadením z roku 2017 udeľujú úradom rozsiahle právomoci vrátane možnosti svojvoľne kontrolovať a/alebo zakázať zakladanie združení; široké právomoci kontrolovať, monitorovať a obmedzovať činnosť a financie združení; právomoc zatvárať združenia bez práva na odvolanie; a sťahovať združenia a jednotlivých členov, ak nedodržiavajú tieto ustanovenia. Zahŕňa aj opatrenia na kriminalizáciu neregistrovaných združení a sťahovanie

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



ich členov. V dôsledku toho je pre skupiny, ktoré uprednostňovali činnosť bez registrácie,



nemožné pokračovať vo svojej činnosti a došlo k širšiemu ochromujúcemu účinku, ktorý odrádza jednotlivcov od toho, aby sa dokonca verejne označovali za obrancov ľudských práv.

V **Malajzii** je zakladanie združení veľmi obmedzené. Hoci zákon o spolkoch pochádza z roku 1966, stále sa používa. Zákon zaviedol nejasne formulované a zaťažujúce požiadavky na registráciu, ktoré umožňujú orgánom selektívne obmedzovať činnosť "nežiaducich" združení. V posledných rokoch bola niekoľkým organizáciám buď svojvoľne odmietnutá registrácia, alebo boli vyhlásené za nezákonné podľa tohto zákona. V roku 2014 ministerstvo vnútra vyhlásilo dve koalície mimovládnych organizácií, Koalíciu malajzijských mimovládnych organizácií v procese UPR (COMANGO) a Negara-Ku, za nezákonné,

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



pretože údajne nemali oficiálnu registráciu, ale naďalej majú povolené pôsobiť. V prípade



COMANGO sa ako dôvod uvádzalo, že má niekoľko "neislamských" členov. Podobne aj koalícia viac ako 80 malajzijských mimovládnych organizácií Negara-Ku bola bývalým ministrom vnútra vyhlásená za nezákonnú, pretože nebola oficiálne registrovaná.

V **Egypte** sa nezaregistrovanie mimovládnej organizácie trestá odňatím slobody a pokutou podľa zákona z roku 2017. V tom istom článku sa uvádza, že "založenie alebo prevádzkovanie subjektu, ktorý vykonáva činnosti uvedené v tomto zákone ako činnosti občianskej spoločnosti pod akoukoľvek právnou formou okrem tých, ktoré sú uvedené v zákone", sa trestá odňatím slobody na minimálne jeden rok a maximálne päť rokov a pokutou vo výške najmenej 2 800 dolárov a maximálne 56 000 dolárov.

V **Alžírsku** musí podľa právnych predpisov z roku 2012 každý, kto má v úmysle založiť

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



združenie, získať predchádzajúci súhlas orgánov. Žiadatelia sa môžu proti rozhodnutiu

22



odvolať. Od roku 2012 úrady nereagovali na mnohé žiadosti o registráciu, čím sa mnohé ľudskoprávne skupiny vrátane národnej kancelárie Amnesty International ocitli v právnej neistote. Tí, ktorých žiadosť o registráciu bola zamietnutá, sa mohli proti rozhodnutiu odvolať prostredníctvom správneho súdu do troch mesiacov. Ostatným bola žiadosť o registráciu jednoducho zamietnutá. Každý člen združenia, ktoré nie je registrované alebo ktorého činnosť bola pozastavená alebo rozpustená úradmi a ktoré pokračuje v činnosti, môže byť potrestaný odňatím slobody až na šesť mesiacov a vysokou pokutou. V máji 2013 bol Abdelkader Kherba, člen Alžírkej ligy na ochranu ľudských práv a Národného výboru na ochranu práv nezamestnaných, odsúdený na dva mesiace odňatia slobody s podmieneným odkladom a pokutu podľa právnych predpisov za šírenie letákov o

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





nezamestnanosti v roku 2011. Vo februári 2018 úrady zapečatili kancelárie dvoch mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa právami žien, FARD (Femmes Algériennes Revendiquant leurs Droits) a AFEPEC (Association Féministe pour l'Épanouissement de la Personne et l'Exercice de la Citoyenneté), čím si vynútili ich zatvorenie. Orgány spochybnili zákonnosť ich registrácie aby ospravedlnil zastavenie prevádzky. Obe organizácie, ktoré pôsobili od 90. rokov minulého storočia, predložili novú žiadosť o registráciu. V máji FARD získala rozhodnutie v prospech svojej registrácie po podaní žaloby na správnom súde.

V **Bahrajne** sa v právnych predpisoch už desaťročia vyžaduje, aby sa organizácie registrovali na úradoch, pričom vláda je na základe nejasne formulovaných ustanovení oprávnená zamietnuť žiadosti o registráciu, pozastaviť alebo rozpustiť organizácie a monitorovať a zasahovať do záležitostí združení. Vláda má dokonca právomoc prideliť združeniam dočasných manažérov alebo predsedov správnych rád. Od roku 2004 bahrajnské orgány zamietli žiadosti o registráciu organizácií, ako je Bahrajnská mládežnícka spoločnosť pre ľudské práva a skupina Nazaha, ktorá monitoruje voľby, a svojvoľne rozpustili Bahrajnské centrum pre ľudské práva. Založenie alebo vedenie nelicencovaného združenia medzinárodného charakteru sa trestá trestným stíhaním. V

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





dôsledku toho väčšina ľudskoprávných organizácií v Bahrajne buď riskuje, že bude pracovať bez licencie, alebo sa zaregistruje v zahraničí.

Iránske orgány využívajú ustanovenia islamského trestného zákonníka na kriminalizáciu činnosti obhajcov ľudských práv a organizácií občianskej spoločnosti. Výsledkom je nielen zastavenie registrácie a činnosti nezávislých organizácií na ochranu ľudských práv, ale aj kriminalizácia dokonca aj neformálnych sietí alebo kampaní, ako je napríklad Step by Step to Stop the Death Penalty (známa aj pod perzskou skratkou Legam). V dôsledku toho boli jednotlivci, ako napríklad prominentná právnička Nasrin Sotoudeh a obhajkyňa ľudských práv Narges Mohammadi, odsúdení na dlhé tresty odňatia slobody v súvislosti s ich zapojením do Legamu a iných podobných voľných sietí a kampaní.

Medzi články trestného zákonníka, ktoré sa často používajú na kriminalizáciu činností

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





obhajcov ľudských práv a organizácií občianskej spoločnosti, patria: "zhromažďovanie a spolčovanie s cieľom páchanie trestných činov proti národnej bezpečnosti" (článok 610), "vytvorenie skupiny zloženej z viac ako dvoch osôb s cieľom narušiť národnú bezpečnosť" (článok 498) a "členstvo v skupine s cieľom narušiť národnú bezpečnosť" (článok 499). Definície týchto trestných činov sú v rozpore so zásadou legality, pretože sú príliš široké a vágne, čo umožňuje orgánom ich svojvoľné uplatňovanie.

V **Rovníkovej Guinei** zákon vymenúva oblasti, v ktorých môžu organizácie občianskej spoločnosti pracovať, ale "ľudské práva" v ňom nie sú zahrnuté. Od roku 2006 existuje neformálna dohoda, ktorá umožňuje pôsobenie niektorých ľudskoprávných organizácií, hoci ich situácia je neistá a v praxi môžu existovať len tie, ktoré majú blízko k vláde. V minulosti boli mimovládne organizácie, ako napríklad advokátska komora a novinárska asociácia, bezdôvodne zakázané.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





Na Kube sú zakázané tzv. nelegálne združenia, stretnutia alebo demonštrácie skupín, ktoré nie sú legálne registrované. Podľa zákona o združeniach by zakladatelia organizácie mali oficiálne požiadať o registráciu svojej organizácie prostredníctvom ministerstva spravodlivosti. V praxi ministerstvo túto registráciu bežne odmieta a/alebo na žiadosti nereaguje. Tým sa v skutočnosti zakazuje legítimná činnosť ľudskoprávných organizácií - a prácu nezávislých právnikov v oblasti ľudských práv - a stavia nezávislú občiansku spoločnosť do právnej neistoty, ktorá ju vystavuje riziku prenasledovania a svojvoľného zadržiavania.

Napríklad Cubalex, skupina nezávislých právnikov v oblasti ľudských práv, sa roky nemohla zaregistrovať. V septembri 2016 úrady bez súdneho príkazu prehľadali ich kanceláriu, skonfiškovali notebooky a dokumenty a oznámili, že sú vyšetrovaní pre daňové úniky s možnými trestnoprávnymi dôsledkami. Predsedu Cubalexu si v máji 2017 predvolala generálna prokuratúra a informovala ho, že členovia organizácie budú obvinení z porušenia zákona za prijímanie finančnej podpory na poskytovanie právnu pomoc a falšovanie dokumentov. Organizácia dostávala finančné prostriedky od americkej inštitúcie na poskytovanie právnej pomoci a monitorovanie ľudských práv. Obhajcovia ľudských práv, ktorí dostávajú finančné prostriedky zo zahraničia, najmä z USA, sú stigmatizovaní, pretože úrady majú dojem, že každý, kto verejne nesúhlasí s vládou, je agentom vlády USA.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





V niekoľkých ďalších krajinách sa pripravujú nové právne predpisy, ktoré by v prípade ich prijatia zaviedli prekážky pre registráciu organizácií občianskej spoločnosti.

Napríklad v **Konžskej demokratickej republike** sa návrh zákona o neziskových organizáciách zameriava na posilnenie administratívnej kontroly mimovládnych organizácií prostredníctvom náročných registračných postupov a poplatkov a na stanovenie prísnych podmienok externého financovania a podávania správ.

V **Guatemale** sa návrhom zákona č. 5257 zvýšia požiadavky a kontroly organizácií občianskej spoločnosti. Tie, ktoré dostávajú zdroje od štátu, by sa museli registrovať na viacerých inštitúciách vrátane ministerstva vnútra (Ministerio de Gobernación), sekretariátu pre plánovanie a programovanie (SEGEPLAN), úradu pre správu daní (SAT), generálneho kontrolného úradu (CGC) a v niektorých prípadoch aj na ministerstve zahraničných vecí, pričom registrácia by bola okamžite zrušená, ak by mimovládna organizácia použila zahraničné finančné prostriedky "na zmenu verejného poriadku". To by sa mohlo týkať aj organizovania pokojnej demonštrácie. Okrem toho by mimovládne organizácie mali povinnosť do 30 dní informovať o všetkých finančných prostriedkoch prijatých zo zahraničia a uviesť podrobnosti o výške, pôvode a účele takéhoto financovania. Vzhľadom na to, že mnohé ľudskoprávne mimovládne organizácie sú závislé od medzinárodného financovania, považuje sa to za opatrenie na kontrolu medzinárodnej

priklady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





spolupráce v oblasti spravodlivosti a v oblasti ľudských práv a bráni právu na slobodu prejavu a združovania.

3.3 ĎALŠIE PREKÁŽKY PRE OBČIANSKE ORGANIZÁCIE

"V auguste som bol zatknutý v súvislosti s aktivizmom a demonštráciami, ktoré som uskutočnil v rámci Klubu za ľudské práva. Vytvorila sa tým hrozná atmosféra: tí, ktorí neboli zatknutí alebo vyšetrovaní, museli zatvoriť svoje organizácie alebo zastaviť svoje projekty.

Mnohí opustili Azerbajdžan a pracujú v zahraničí."

Rasul Jafarov z Klubu pre ľudské práva v Azerbajdžane o legislatívnych zmenách, ktoré výrazne obmedzili prácu organizácií občianskej spoločnosti.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





Ako je uvedené vyššie, zavedenie prísnych registračných požiadaviek často sprevádzajú ďalšie komplikované a náročné požiadavky vo všetkých fázach života združenia vrátane požiadavky na časté a podrobné podávanie správ o činnosti a financiách organizácie. Daňové právne predpisy sa v niektorých krajinách využívajú aj na kontrolu organizácií občianskej spoločnosti, ako aj na ich trestanie. Nedodržiavanie týchto predpisov môže viesť k zrušeniu registrácie, pozastaveniu licencií a činností a k trestnému stíhaniu. Požiadavky a ustanovenia sú často nejasne formulované, čo umožňuje určitú mieru svojvoľnosti a voľnosti, ktorá môže dať orgánom voľnú ruku pri zásahu proti určitým organizáciám. V dôsledku toho organizácie občianskej spoločnosti často pracujú v prostredí, v ktorom sú prísne monitorované a dokonca špehované. Preto sa mnohé organizácie samocenzurujú

priklady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





alebo presmerujú značné množstvo energie a zdrojov, aby sa vyhli represiam.

Administratívne požiadavky na organizácie sú príliš často v rozpore s právom na súkromie tým, že pred ich registráciou alebo pred obnovením registrácie vyžadujú veľmi intenzívnu kontrolu všetkých ich členov, funkcií a finančných prostriedkov. V niektorých krajinách sa od jednotlivcov, ktorí žiadajú o registračné povolenie, vyžaduje, aby predložili osobné údaje, ktoré nie sú relevantné na účely registračného procesu, alebo sa od nich vyžaduje, aby odhalili totožnosť svojich sponzorov a podporovateľov. V iných krajinách majú orgány široké právomoci zasahovať do rozhodujúcich rozhodnutí organizácie vrátane vyžadovania prítomnosti zástupcu vlády na zasadnutiach správnej rady alebo zasahovania do určovania stanov, štruktúry a činností združenia.

V Azerbajdžane sa legislatívnymi zmenami zaviedli ďalšie požiadavky na registráciu a

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





podávanie správ a pravidiel prijímania a využívania grantov spolu s novými sankciami pre tých, ktorí tieto ustanovenia porušujú. Po týchto zmenách sa začalo rozsiahle trestné stíhanie miestnych a medzinárodných mimovládnych organizácií, ktoré viedol Úrad prokurátora pre závažné trestné činy. V dôsledku toho boli desiatky miestnych a zahraničných MVO a ich zamestnancov podrobené daňovým kontrolám, zmrazeniu bankových účtov a zatvoreniu. Medzi nimi boli aj Democracy and Human Rights Resource Center, Azerbajdžan Lawyers Association a Media Rights Institute.

"Vláda sa v posledných rokoch systematicky... snaží potláčať organizácie občianskej spoločnosti. Od zmien... sa činnosť neregistrovaných mimovládnych organizácií stala nezákonnou. V apríli 2014 bolo začaté trestné konanie, keďže prokurátor tvrdil, že má podozrenie, že činnosť medzinárodných

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





občianskych organizácií je financovaná zahraničnými darcami. Začali zatýkať ľudí a v auguste som bol zatknutý v súvislosti s aktivizmom a demonštráciami uskutočňovanými s Klubom za ľudské práva. Vytvorila sa tým hrozná atmosféra: tí, ktorí neboli zatknutí alebo vyšetrovaní, museli zatvoriť svoje organizácie alebo zastaviť svoje projekty. Mnohí opustili Azerbajdžan a pracujú v zahraničí.“

"Niektoré organizácie môžu naďalej normálne fungovať.... Ale pre nezávislé organizácie to jednoducho nie je možné - musíte akceptovať podmienky vlády alebo pracovať v ilegalite... nemôžeme robiť verejné aktivity a oslovovať ľudí prostredníctvom podujatí, konferencií, práce s médiami, zhromaždení. Povoľenie od vlády je potrebné na všetko, dokonca aj na podpísanie zmluvy s nadáciami so sídlom v zahraničí. Už nie je možné mať žiadne záruky do budúcnosti, pokiaľ ide o zmluvy, granty alebo financovanie zo zahraničia, a nikto nemôže predvídať, či budú trestne stíhaní alebo nie.“

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





"Z väzenia som bol prepustený v roku 2016. Motiváciu som nestratil, ešte viac ma to motivovalo pokračovať v boji. Museli sme však urobiť niekoľko technických úprav, stali sme sa opatrnejšími, najmä pokiaľ ide o naše verejné vyhlásenia. Čo vláda urobila, to je nerozumné: Mimovládne organizácie budú pokračovať v práci, ale sú nútené pracovať v podzemí alebo v zahraničí. Je to v záujme štátu, aby tieto organizácie zostali vo verejnom priestore. Práve teraz Azerbajdžan rokuje s EÚ o podpísaní bilaterálnej dohody. EÚ by mala využiť túto príležitosť a vyvinúť tlak na našu vládu, aby chránila nezávislé organizácie občianskej spoločnosti".

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





V **Kazachstane** sú po prijatí legislatívnych zmien v roku 2015 občianske organizácie povinné poskytovať vláde rozsiahle informácie o svojich zamestnancoch, majetku, donoroch a aktivitách. Nedodržanie tejto povinnosti môže mať za následok pokuty a dočasné pozastavenie činnosti. V roku 2017 súd v meste Almaty rozhodol, že Medzinárodná právnická iniciatíva, ľudskoprávna mimovládna organizácia, je vinná z neplatenia daní po daňovej kontrole, ktorá sa uskutočnila šesť mesiacov predtým. Jej členovia sa domnievajú, že cieľom tohto kroku bolo zastrašiť ich a obťažovať ich za ich prácu, konkrétne za poskytovanie právnej pomoci pokojným protestujúcim, ktorí boli zadržaní v máji 2016.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





V **Pakistane** sa politikou z roku 2015 zaviedli rôzne administratívne, finančné a iné obmedzenia pre MVO. Okrem iného sa v politike vyžaduje predbežné schválenie pracovných plánov a zverejnenie organizačných činností v rámci rozpočtov projektov. V decembri 2016 úrady nariadili organizácii South Asia Partnership Pakistan, aby ukončila činnosť za údajné predloženie "kritickej tieňovej správy" Rade OSN pre ľudské práva.

Obranca ľudských práv, ktorý pracuje v Pakistane pre organizáciu monitorujúcu presadzovanie spravodlivosti a rovnosti v politike pracujúci pre organizáciu

"Zdá sa, že Pakistan je súčasťou celosvetového trendu s dôrazom na "nacionalizmus" založený na rozlišovaní, ako je rasa a náboženstvo, uprostred populistckej politiky. Preto je súčasná vlna politiky v rozpore s internacionalizmom a multilaterálnou spoluprácou. K medzinárodným

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

**AMNESTY
INTERNATIONAL**



rozvojovým organizáciám sa pristupuje s podozrením. Politika zavedená v 2015 bola svojvoľne vypracovaná a uplatňovaná. Mnohým pakistanským organizáciám bola zamietnutá nová registrácia alebo obnovenie registrácie. A preto bolo obmedzené ich financovanie. Mojej organizácii bolo nedávno zastavené organizovanie seminárov a vykonávania činností v niektorých okresoch. Úrady často nachádzajú spôsoby, ako organizátorom konferencií povedať, aby nepozývali členov mojej organizácie. Mimovládny organizáciám sa hovorí, aby nespomínali niektoré slovné spojenia, ako napríklad extrémizmus, budovanie mieru, riešenie konfliktov. Moja organizácia dodržiava autocenzúru, aby sa vyhla explicitnému vyjadrovaniu sa k týmto témam, po ktorom by mohol prísť drakonický trest od úradov. Noviny odmietajú uverejňovať články, ktoré majú kritický podtón... Sloboda prejavu je v roku 2018 potláčaná vo veľkej miere“.

V **Egypte** sa zákonom č. 70 z roku 2017 zachovali obmedzenia a predpisy pre medzinárodné organizácie občianskej spoločnosti, keďže zavádza neprimerané prekážky pre registráciu organizácií, keďže orgány môžu odmietnuť registráciu mimovládnych organizácií z nejasných dôvodov. Zákon tiež umožňuje orgánom zrušiť MVO a podrobiť ich zamestnancov trestnému stíhaniu na základe nejasne formulovaných porušení, ako je "poškodzovanie národnej jednoty. Vysoký komisár OSN pre ľudské práva poznamenal, že "právne predpisy kladú také prísne obmedzenia občianskej spoločnosti, že v skutočnosti odovzdáva správu MVO vláde.

Rozhodujúce je, že funkcie týchto MVO - vyžadovať od štátu zodpovednosť za jeho záväzky v oblasti ľudských práv - bola vážne porušená skrz zmrazovanie majetku, zákazom cestovania, osočujúcimi kampaňami a trestným stíhaním. Tento nový zákon ešte viac uťahuje slučku občianskemu sektoru v Egypte“.

Aida Seif al-Dawla, Centrum pre rehabilitáciu obetí násillia a mučenia v Egypte

"Zákon 70 sa uplatňuje bez akýchkoľvek vykonávacích predpisov a jeho uplatňovanie závisí od

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk



uváženia viacerých bezpečnostných orgánov. Stovky združení boli zrušené a ich majetok bol skonfiškovaný na základe tvrdenia že sú napojení na Moslimské bratstvo, bez akýchkoľvek dôkazov. Zásahy proti mimovládnym organizáciám, predovšetkým ľudskoprávnym organizáciám, sa týkal tak neregistrovaných, ako aj registrovaných organizácií, ako sú Nazra for Feminist Studies a Centrum pre právnu pomoc egyptským ženám, ktorým bol zmrazený majetok, ich zakladateľkám bol uložený zákaz vycestovania a boli vypočúvané sudcom počas "prípady 173" (prebiehajúce trestné stíhanie mnohých vnútroštátnych a medzinárodných organizácií za prijímanie finančných prostriedkov zo zahraničia). Nazra bola tiež obvinená z daňových únikov, hoci bola registrovaná a takéto mimovládne organizácie sú oslobodené od daní. Oni, my a mnohé ďalšie ľudskoprávne organizácie sú vyšetrowané a čakajú na súdny proces v tejto veci, ktorý... môže skončiť trestami vo výške doživotných trestov. El Nadeemova klinika bola zatvorená na základe tvrdenia, že vykonávame činnosti, na ktoré nie sme registrovaní na ministerstve zdravotníctva. Niekoľko našich mladších zamestnancov opustilo organizáciu alebo krajinu úplne zo strachu pred prenasledovaním. My vykonávame naše rehabilitačné činnosti na náhradných miestach. Už nezverejňujeme svedectvá našich klientov, pretože sa obávame o ich bezpečnosť. Kancelária je pod dohľadom pouličných predajcov pred budovou".

Mohamed al-TaHER, Združenie za slobodu myslenia a prejavu v Egypte

"Zákon č. 70 zatiaľ priamo neovplyvnil prácu nášho združenia, keďže pracujeme ako advokátska kancelária, takže podliehame iným predpisom. Vidíme však, že nezávislé organizácie občianskej spoločnosti v Egypte sú obťažované, znepriatelené a pod neustálym tlakom štátu, aby obmedzili svoju činnosť, ukončili ju alebo sa presunuli do zahraničia. Všetky egyptské ľudské právnické organizácie založené ako združenia nemôžu vykonávať svoju činnosť kvôli prekážkam, ktorým čelia v prístupe k zahraničnému financovaniu a zásahom bezpečnostných síl. V našom prípade sme

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





prijali niektoré opatrenia, ktoré nám umožňujú pokračovať v našej práci, napríklad pravidelné revízie všetkých dokumentov a zmlúv, aby sme sa uistili, že plne spĺňame všetky právne požiadavky... rozhodli sme sa vzdať niektorých našich činností, pretože sme nemohli zaručiť bezpečnosť svojich cieľových skupín".

V Burundi sa dvoma zákonmi prijatými v roku 2017 zaviedli nové prísne opatrenia dohľadu a kontroly nad vnútroštátnymi a medzinárodnými mimovládnyimi organizáciami. Národné mimovládne organizácie musia získať ministerský súhlas na všetky svoje činnosti, inak by čelili sankciám, ktoré môžu zahŕňať zatvorenie ich kancelárií a pozastavenie činnosti. Národné MVO si musia dvakrát ročne obnovovať svoju registráciu a platí zákaz vytvárania koalícií mimovládnych organizácií s výnimkou náboženských skupín a odborových zväzov. Skupina expertov OSN na ľudské práva varovala pred "obštrukčným, obmedzujúcim a stigmatizujúcim účinkom nedávnej

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



legislatívy na mimovládne organizácie v kontexte rastúcich represíí voči obhajcom



ľudských práv", ktoré pokračovali od neúspešného prevratu v Burundi v roku 2015. V októbri 2018 vláda dočasne pozastavila činnosť všetkých medzinárodných mimovládnych organizácií s výnimkou tých, ktoré prevádzkujú školy a nemocnice. Minister vnútra uviedol, že medzinárodné MVO by mali do troch mesiacov predložiť štyri dokumenty vrátane dohôd o spolupráci so svojimi rezortnými ministerstvami a plán, ako budú uplatňovať etnické kvóty na svojich zamestnancov.

V Rovníkovej Guinei predstavujú právne predpisy pre mimovládne organizácie závažnú administratívnu záťaž, vrátane povinnosti informovať orgány vždy, keď dostanú príjem zo

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



zahraničia, a získať ministerské povolenie na prijatie darov nad 100 dolárov. Mimovládne organizácie musia tiež každé tri mesiace predkladať formálne správy o priebehu projektov a operácií pre prísny dohľad ministra vnútra a mať povolenie vlády na činnosť. Vláda má právomoc udeliť alebo odňať povolenia. Zákon nestanovuje lehotu, v ktorej majú orgány takéto povolenie vydať. Niektoré organizácie čakali na získanie registrácie viac ako 10 rokov bez toho, aby dostali od príslušných orgánov akúkoľvek odpoveď na svoje žiadosti. Mnohé z nich musia pôsobiť mimo právneho rámca, čo ich robí obzvlášť zraniteľnými voči zatvoreniu.

V **Sierre Leone** sa v roku 2017 revíziou nariadení o politike MVO zaviedli prísnejšie požiadavky na MVO a komunitné organizácie. V predpisoch sa vyžaduje, aby organizácie zosúlادili svoje činnosti s rozvojovou politikou vlády; každý rok obnovovali svoju registráciu; získali súhlas na úrovni projektu od ministerstva financií a hospodárskeho rozvoja (MOFED) a príslušného sektorového ministerstva; a zverejňovali sektorovým ministerstvám a MOFED podrobnosti o všetkých finančných prostriedkoch vyčlenených darcami na realizáciu projektu. Zákon tiež udeľuje MOFED právomoc kontrolovať finančné informácie a operácie organizácií.

V Mauritánii bolo na základe platného právneho rámca pre združenia odopreté povolenie na činnosť mnohým organizáciám, ktoré sa zaoberajú podporou a ochranou ľudských práv. Medzi tieto združenia patria organizácie ako mládežnícke a prodemokratické združenie Kavana (Dost), hnutie proti otroctvu Initiative pour la Résurgence du Mouvement Abolitionniste (Iniciatíva za obnovu abolicionistického hnutia, IRA) a združenie príbuzných obetí mimosúdnych popráv Collectif des Veuves de Mauritanie (Kolektív mauritánskych vdov). Súčasné právne predpisy sú svojvoľné a neprehľadné, čo umožňuje orgánom zasiahnuť proti skupinám, ktoré vyjadrujú nesúhlas, vrátane ľudskoprávných skupín, ktoré sa zasadujú za ukončenie otroctva a diskriminácie. Okrem toho je potrebné získať predchádzajúce povolenie od ministerstva vnútra, aby bolo možné vykonávať činnosť. Hoci sú nepovolené združenia často tolerované, ich vedenie, členovia a účastníci ich aktivít žijú s hrozbou, že budú stíhaní kvôli svojmu nezákonnému štatútu alebo nebudú mať prístup k financovaniu od darcov. Desiatky obrancov ľudských práv boli svojvoľne zadržané na základe toho, že sú členmi nepovolených združení.

V **Spojenom kráľovstve** zákon o lobingu z roku 2014 stanovuje obmedzenia pre občiansku

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



spoločnosť v súvislosti s kampaňou pred voľbami. Zákon vyžaduje, aby sa organizácie,



ktoré v roku pred voľbami vynaložia viac ako 20 000 libier v Anglicku alebo 10 000 libier v ostatných častiach Spojeného kráľovstva na "regulované aktivity kampane", zaregistrovali u volebnej komisie a podali správu o svojich výdavkoch na kampaň. Zákon o lobbingu bol široko kritizovaný vedúcimi predstaviteľmi občianskej spoločnosti za jeho vplyv na schopnosť organizácií fungovať a za to, že je "mäťucim a zafažujúcim právnym predpisom, ktorý našu demokraciu skôr oslabuje, než posilňuje". Mnohé organizácie sa radšej samé cenzurovali vo svojich legitímnych aktivitách v rámci kampane, než aby prešli náročným procesom registrácie u volebnej komisie. Niektoré organizácie sa napríklad rozhodli zdržať sa vyjadrovania názorov na otázky, ktoré boli pred parlamentnými voľbami v roku 2017 politicky senzitívne, išlo napríklad o zdravotníctvo.

Podľa výskumu Nadácie Sheily McKechnieovej ovplyvnil zákon o lobbingu organizácie v Spojenom kráľovstve mnohými spôsobmi: hlasy ľudí sa strácajú v politickej diskusii; znižuje koalíčnú aktivitu a ich schopnosť podporovať miestnu demokratickú angažovanosť;

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



ovplyvňuje ich agilitu a schopnosť reagovať; odrádza od primeraného prístupu k riadeniu rizík. Tí, ktorí sa chcú vyhnúť neistote alebo dodatočným nákladom na registráciu, sú

nútení vyhýbať sa akejkoľvek činnosti, ktorá by mohla byť potenciálne spochybnená.

Počas kampane pred parlamentnými voľbami v roku 2015 organizácia Greenpeace UK viedla kampaň za zahrnutie politik udržateľného rybolovu do programov jednotlivých strán a presadzovala volebný sľub proti ťažbe ropy, ktorý podpísali poslanci všetkých politických strán. Zároveň sa organizácia odmietla zaregistrovať u Volebnej komisie na protest proti zákonu o lobbingu, ktorý podľa nich obmedzoval ich právo na slobodu prejavu. Neskôr dostala pokutu 30 000 libier.

Krajiny ako Bolívia , Čad , Indonézia , Laos a Uganda prijali podobné zákony, ktoré zavádzajú zbytočné a zaťažujúce požiadavky na organizácie občianskej spoločnosti a udeľujú rozsiahle právomoci štátnym orgánom.

V rokoch 2015 až 2018 vypracovalo niekoľko krajín východnej Európy návrhy zákonov a noviel existujúcich zákonov, v ktorých sa navrhujú prísnejšie požiadavky na podávanie správ pre organizácie občianskej spoločnosti a rozširujú sa právomoci štátnych orgánov na monitorovanie a obmedzovanie ich činnosti. Napríklad poľský návrh zákona o transparentnosti verejného života z roku 2017 by organizáciám vykonávajúcim advokačné a kampaňové aktivity ukladal povinnosť zverejňovať informácie o darcoch, inak im hrozia vysoké pokuty. Návrh zákona bol v auguste 2018 pozastavený.

V **Rumunsku** sa v návrhu zákona č. 140/2017 o združeniach a nadáciách navrhuje zrušenie každej mimovládnej organizácie, ktorá každých šesť mesiacov nezverejní správy o svojich príjmoch a výdavkoch. V októbri 2018 parlament schválil zákon o prevencii a kontrole prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktorým sa občianske organizácie zaraďujú do rovnakej kategórie finančných rizík ako bankové inštitúcie alebo spoločnosti prevádzkujúce hazardné hry. Tiež im uložil povinnosť predkladať údaje o všetkých účastníkoch ich aktivít.

V **Moldavsku** by sa zmenami návrhu zákona o mimovládnych organizáciách navrhnutými v roku 2017 zaviedli prísne požiadavky na podávanie správ pre mimovládne organizácie,

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk



ktoré prijímajú zahraničné a sú zapojené do činností, ktoré sú široko definované ako "politické aktivity", a ukladá prísne sankcie za ich nedodržanie.

Na **Ukrajine** by sa dvoma návrhmi zákonov navrhnutými v roku 2017 zaviedli prísne požiadavky na podávanie správ pre organizácie občianskej spoločnosti. Porušenie týchto



požiadaviek by viedlo k prísnyim sankciám vrátane vysokých pokút, straty štatútu neziskovej organizácie a zmrazenia bankových účtov.

V **Nepále** ústava z roku 2015 nariaďuje vláde "zapájať [mimovládne organizácie] len do

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



sektorov, ktoré sú národnou potrebou a prioritou, pričom investície a úloha týchto organizácií musia byť transparentné a zodpovedné". S odvolaním sa na toto ustanovenie vláda vypracovala návrh zákona o sociálnej starostlivosti a rozvoji z roku 2016. Ak by bol prijatý, stanovil by povinné členstvo v Rade pre sociálnu starostlivosť, ktorá by mala diskrečnú právomoc povoliť alebo zakázať členstvo, zakázať organizáciám občianskej spoločnosti získavať zahraničné finančné prostriedky a pozastaviť alebo rozpustiť



organizácie, ktoré sa považujú za porušujúce zákon. Návrh národnej politiky integrity, navrhnutý v roku 2017, by zaväzoval organizácie získať povolenie vlády na prijímanie darov

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



a zakazoval by medzinárodným mimovládnym organizáciám zapájať sa do projektov, ktoré ovplyvňujú tvorbu zákonov a politík v Nepále; organizácie by museli získať súhlas vlády na svoje rozpočty a pracovné programy.

V **Malawi** bol v roku 2017 navrhnutý návrh novely zákona o mimovládnych organizáciách, ktorý zavádza obmedzenia pre občiansku spoločnosť a jej organizácie - v súvislosti s ich financovaním, registráciou a poradnou úlohou Rady mimovládnych organizácií Malawi. Dňa 9. novembra 2018 Malawi zverejnilo návrh zákona, ktorý stanovuje povinnú

registráciu, vytvorenie nového štátom kontrolovaného regulačného orgánu a ukladá neprimerané sankcie za nedodržiavanie zákona o MVO. Miestne organizácie vyjadrili hlboké znepokojenie nad týmto návrhom a požiadali o konzultácie.

45

3.4 ZÁKONY OBMEDZUJÚCE PRÍSTUP OBČIANSKY ORGANIZÁCIÍ K FINANCIÁM

"možnosť združení získať prístup k financovaniu a zdrojom je neoddeliteľnou a dôležitou súčasťou práva na slobodu združovania."

Správa osobitného spravodajcu o práve na slobodu pokojného zhromažďovania a združovania, máj 2012

Organizácie občianskej spoločnosti majú právo na zabezpečenie financovania bez neprimeraných zásahov zo strany štátu. Podľa osobitného spravodajcu OSN pre právo na slobodu pokojného zhromažďovania a združovania "každé združenie, registrované aj neregistrované, by malo mať právo hľadať a zabezpečiť si financovanie a zdroje od domácich, zahraničných a medzinárodných subjektov vrátane jednotlivcov, podnikov, organizácií občianskej spoločnosti, vlád a medzinárodných organizácií". Zdroje finančných prostriedkov pre organizácie sa však znížili a mnohé krajiny zaviedli prísnejšie kontroly a obmedzenia pre organizácie. Národné zdroje financovania sú

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



často viazané na vládne priority (napríklad keď sa organizácie stávajú realizátormi štátom sponzorovaných sociálnych a zdravotníckych služieb). Často je štátne financovanie prístupné len organizáciám, ktoré sa zhodujú s vládnymi názormi alebo nekritizujú a nekontrolujú vládnu politiku. Okrem toho viaceré krajiny zaviedli nezákonné obmedzenia pre organizácie, ktoré dostávajú finančné prostriedky zo zahraničia, čo mnohé z nich prinútilo ukončiť činnosť.



V Rusku sú organizácie občianskej spoločnosti, ktoré kritizujú vládne postoje alebo sa s nimi nestotožňujú, zbavené štátneho financovania, zatiaľ čo značné zdroje smerujú do poskytovateľov sociálnych služieb, ktorí síce poskytujú cenné služby, ale verejne sa nedomáhajú práv alebo zodpovednosti. Skupiny v súlade s vládnu politikou, vrátane tých, ktoré zastávajú nacionalistické alebo konzervatívne názory, a pravoslávna cirkev boli hlavnými príjemcami štátnych finančných prostriedkov určených pre občiansku spoločnosť.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk



Podobne aj v Rovníkovej Guinei sa verejné prostriedky prideľujú mimovládnym organizáciám, ktoré sú spojené s vládou, zatiaľ čo nezávislé organizácie občianskej spoločnosti sa vôbec neberú do úvahy.

V Poľsku je za rozdeľovanie finančných prostriedkov mimovládnym organizáciám zodpovedný vládou kontrolovaný orgán, ktorý bol kritizovaný za to, že uprednostňuje organizácie, ktoré majú bližšie k vláde, a vylučuje iné, napríklad niektoré skupiny na ochranu práv žien a útulky.

Graffiti s nápisom "Zahraničný agent. Love USA" na budove Pamätníka mimovládnych organizácií v hlavnom meste Ruska, Moskve [2012]



pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



Inde legislatíva výslovne odmieta financovanie MVO na základe ich politických názorov. Napríklad v Izraeli môže byť financovanie zrušené inštitúciám, ktoré odmietajú charakter Izraela ako "židovského štátu" alebo označujú Deň nezávislosti krajiny ako deň smútku.

Zahraničné a medzinárodné zdroje financovania sú pre mnohé organizácie záchranným lanom. Kontrola alebo obmedzenie takéhoto financovania je účinným spôsobom, ako umlčať organizácie, ktoré sú vnímané ako kritické alebo nezávislé od úradov alebo ako organizácie, ktoré sa vymykajú vládnej politike. Legislatíva zasahujúca do medzinárodných a zahraničných zdrojov je často súčasťou širšej stratégie stigmatizácie a podkopávania legitimity takýchto organizácií občianskej spoločnosti tým, že ich vykresľuje ako "zahraničných agentov", "nepriateľov štátu" alebo "nástroje propagandy zahraničných vlád". Následne sa často používajú pojmy ako "národný alebo verejný záujem", "národná bezpečnosť", "suverenita" a "boj proti terorizmu", aby sa odôvodnili reštriktívne opatrenia a vyslalo sa posolstvo, že tieto organizácie sú "nelojálne" a ohrozujú národ.

Príkladom je ruský zákon o "zahraničných agentoch" z roku 2012. Rovnako ako počas studenej vojny je pojem "zahraničný agent" stále synonymom pre "špióna", "zradcu" a "nepriateľa štátu". Podľa tohto zákona sú mimovládne organizácie registrované v Rusku a prijímajúce finančné prostriedky zo zahraničia označované za "zahraničných agentov", ak sa venujú činnosti, ktorá je nejasne definovaná ako "politická činnosť". Organizácie musia byť uvedené v registri "zahraničných agentov", ktorý spravuje ministerstvo spravodlivosti. V znení zákona z roku 2012 bola politická činnosť široko definovaná ako "účasť, vrátane financovania, na organizovaní a uskutočňovaní politických akcií s cieľom ovplyvniť rozhodnutia vládnych orgánov zamerané na zmenu štátnej politiky, ako aj ovplyvňovanie verejnej mienky s takýmito cieľmi". V roku 2016 bola definícia rozšírená tak, aby zahŕňala rozsiahle oblasti verejného života a takmer všetky formy účasti na ňom.

Hoci zákon výslovne uvádza, že činnosti v oblasti vedy, kultúry, umenia, zdravotníctva, sociálnej podpory a ochrany životného prostredia nie sú klasifikované ako "politické aktivity", v praxi je pravdepodobné, že takmer každá mimovládna organizácia, ktorá prijíma finančné prostriedky zo zahraničia, bude zaradená do registra "zahraničných agentov" bez ohľadu na charakter jej činnosti alebo výšku finančných prostriedkov a bez ohľadu na to,

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL 

či finančné prostriedky dostáva priamo ako grant od zahraničnej nadácie alebo nepriamo ako príspevok od inej ruskej mimovládnej organizácie, ktorá dostáva (alebo dostala) finančné prostriedky zo zahraničia. Právne predpisy sa uplatňujú tak široko, že dokonca aj organizácia na podporu ľudí s cukrovkou dostala vysokú pokutu a bola zaradená do registra, čo viedlo jej členov k tomu, že v októbri 2018 oznámili ukončenie jej činnosti.

Zákon mal na ruskú občiansku spoločnosť mimoriadne negatívny účinok. Podľa údajov ministerstva spravodlivosti bolo k júnu 2018 v registri aktívnych 76 mimovládnych organizácií. Najmenej 158 skupín bolo označených za "zahraničných agentov" v určitom čase od nadobudnutia účinnosti zákona, vrátane 30 „agentov“, ktorí boli nútení ukončiť

svoju činnosť, a viac ako 40 „agentov“, ktorí boli vymazaní z registra po tom, ako prestali dostávať finančné prostriedky zo zahraničia, aj keď to znamenalo, že museli obmedziť svoju činnosť.

Medzi organizácie, ktoré boli označené za "zahraničných agentov" a ktoré mali problémy s pokračovaním svojej práce, patria environmentálne organizácie ako Bellona-Murmansk a Dront; organizácie pracujúce na podpore vzdelávania a zaoberajúce sa historickým výskumom ako Memorial; organizácie obhajujúce zlepšenie systému trestného súdnictva a reformy väzenia ako Pravovaia Osnova a Výbor na prevenciu mučenia; organizácie na ochranu práv žien, ako napríklad Women of the Don Union; organizácie na podporu práva na slobodu prejavu, ako napríklad Mass Media Defence Centre; organizácie na ochranu práv menšín, ako napríklad LGBTI skupina Maximum; a Novosibírska nadácia na ochranu práv spotrebiteľov. Tieto a mnohé ďalšie organizácie boli vystavené kontrolám, vysokým pokutám, hrozbám a súdnym konaniam a nakoniec museli čeliť ťažkej voľbe, či naďalej prijímať zahraničné finančné prostriedky a byť označené za "zahraničných agentov", či ukončiť svoju činnosť, alebo sa spoliehať výlučne na ruské zdroje vrátane prezidentských alebo miestnych grantov, ktoré - v prípade ich udelenia - predstavujú riziko obmedzenia ich nezávislosti.

Galina Arapova, Centrum na ochranu masmédií v Ruskej federácii.

"Centrum na ochranu masmédií (MMDC), nezisková organizácia... bolo v roku 2015 vyhlásené za "zahraničného agenta". Na stránke "zahraničných agentov" vážne obmedzil činnosť našej organizácie... de facto nám bolo zakázané vykonávať semináre pre zamestnancov tlačových

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



kancelárií a orgánov činných v trestnom konaní a regionálnych súdov. Takisto štátne orgány obmedzili prístup k financovaniu z USA pre všetky ruské mimovládne organizácie a vyhlásili drvivú väčšinu amerických darcov za nežiaduce organizácie. Tým sa kriticky obmedzil prístup ruských MVO k rôznym darcom... čelíme neistote a je ťažké mať víziu alebo dlhodobý strategický plán a zabezpečiť iné druhy financovania. Obmedzenie prístupu k zahraničným fondom a zavedenie prísnych požiadaviek na podávanie správ vytvorilo pre našich... zamestnancov prácu navyše... a odklonili čas a energiu našich zamestnancov od hlavných činností. To spolu s paranojou zo špehovania zo strany štátnych orgánov, spôsobuje nezdravé napätie v organizácii, ktoré spôsobuje vyhorenie. Domnievam sa, že išlo o zámerný pokus štátnych orgánov odvrátiť pozornosť MVO od porušovania ľudských práv a ukončiť našu prácu. Lobovanie priamo na ruskú vládu je zbytočné a kontraproduktívne. Neexistujú žiadne náznaky otvorenosti. Našou jedinou nádejou je... namiesto toho napadnúť štatút zahraničného agenta na Európskom súde pre ľudské práva. Rozhodnutie v tomto prípade bude mať vplyv nielen na nás, ale aj na iné mimovládne organizácie, ktoré čelia podobným situáciám v iných krajinách, napríklad v Maďarsku".

Niekoľko ruských mimovládnych organizácií v súčasnosti napadlo zákon o "zahraničných agentoch" na Európskom súde pre ľudské práva. Predložené argumenty zahŕňajú skutočnosť, že stigmatizácia tých, ktorí prijímajú finančné prostriedky zo zahraničia zasahuje do ich práva na slobodu prejavu a združovania, pretože má "... významný vplyv na schopnosť mimovládnych organizácií a ich zástupcov zapájať sa do verejnej diskusie a zúčastňovať sa na živote občianskej spoločnosti". Ruský zákon o "zahraničných agentoch" mal reťazový účinok v ďalších krajinách postsovietskeho priestoru a mimo neho, čo viedlo k zavedeniu nových právnych predpisov na obmedzenie financovania zo zahraničia.

V roku 2013 Azerbajdžan zmenil a doplnil zákon o mimovládnych organizáciách tak, aby zakázal financovanie mimovládnych organizácií zo zahraničia vo výške viac ako 117 dolárov, pokiaľ sa vopred nezíska súhlas ministerstva spravodlivosti. V

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



Kazachstane novela daňového zákonníka z roku 2016 zaviedla pre organizácie občianskej spoločnosti, ktoré dostávajú zahraničné finančné prostriedky na určité činnosti, povinnosť informovať daňové úrady o prijatí finančných prostriedkov. V Tadžikistane bol v roku 2015 novelizovaný zákon o verejných združeniach, v ktorom sa od mimovládnych organizácií vyžaduje, aby informovali ministerstvo spravodlivosti, ak dostávajú finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov, a zaviedli sa postupy kontroly združení. V bosnianskej Republike srbskej vláda v júni 2018 oznámila blížiacu sa prijatie zákona o financovaní zo zahraničných zdrojov, ktorý by zvýšil kontrolu vlády nad mimovládnymi organizáciami prijímajúcimi finančné prostriedky



zo zahraničných zdrojov a potenciálne obmedzil ich aktivity, ktoré sa považujú za

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



politicky kontroverzné.

V **Bielorusku** hrozia mimovládny organizáciám, ktoré prijímajú zahraničné dary "v rozpore so zákonom "správne sankcie a jednotlivcom trestné stíhanie za prijímanie akýchkoľvek zahraničných grantov alebo darov "v rozpore s bieloruskými právnymi predpismi". Vyhláška z roku 2015 ešte viac sprísnila vládnu kontrolu nad zahraničnými darmi, keď zaviedla prísnejšie a nejasnejšie formulované zákazy používania zahraničnej pomoci, prísnejšie požiadavky na podávanie správ o zahraničných daroch a udelila ministerstvu pre humanitárne záležitosti široké právomoci na dohľad nad používaním zahraničných finančných prostriedkov vrátane prednostného zaobchádzania so štátom schválenými humanitárnymi projektmi.

52

Nový zákon o mimovládnych organizáciách v **Egypte** vyžaduje, aby prijímanie finančných prostriedkov zo zahraničia vopred schválil orgán s názvom "Národný úrad pre reguláciu zahraničných mimovládnych organizácií". V tomto orgáne sú zástupcovia ministerstiev zahraničných vecí, obrany, vnútra, všeobecnej spravodajskej služby a ďalších vládnych orgánov. Zákon tiež vyžaduje predchádzajúci súhlas na získavanie finančných prostriedkov na miestnej úrovni. Nezabezpečenie povolenia sa trestá až piatimi rokmi väzenia a pokutou 1 milión egyptských libier. Ďalej každému, kto prijíma finančné prostriedky zo zahraničia "s cieľom uskutočňovať činy poškodzujúce národné záujmy alebo destabilizujúce všeobecný mier alebo nezávislosť krajiny a jej jednotu", hrozí podľa

trestného zákonníka doživotie. Tento článok bol pôvodne použitý ako základ pre prípad 173, známy aj ako "prípady financovania zo zahraničia", ktorý prebieha od roku 2011, a vyšetrovaciu väzbu Hišáma Gaafara, riaditeľa organizácie Mada for Media Studies, ktorá trvá už viac ako tri roky. Na základe tohto článku sú stíhané mnohé vnútroštátne a zahraničné organizácie, čo je jasným príkladom prenasledovania ľudskoprávných a feministických organizácií. Tridsať obrancov ľudských práv a riaditeľov organizácií občianskej spoločnosti dostalo zákaz cestovania, pričom 7 organizáciám a 10 jednotlivcom bol zmrazený majetok. Vyšetrováci sudcovia predvolali a vypočúvali riaditeľov mimovládnych organizácií vrátane Mohameda Zaree z Káhirskeho inštitútu pre štúdium ľudských práv, Mustafa el-Hassana z Hisham Mubarak Law Center, Azza Solimana z Centra pre právnu pomoc egyptským ženám a niekoľko ďalších. V marci 2018 organizácia Nazra for Feminist Studies oznámila zatvorenie svojej kancelárie ako priamy dôsledok

priklady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL 

dlhodobého zmrazenia majetku organizácie.

3.5 JE LEGITÍMNE OBMEDZOVAŤ FINANCOVANIE ZO ZAHRANIČIA?

Medzinárodné právo v oblasti ľudských práv umožňuje štátom zaviesť určité pravidlá týkajúce sa práva žiadať, prijímať a využívať finančné prostriedky, napríklad s cieľom zabrániť neprimeranému ovplyvňovaniu domácich politických záležitostí, ako je podpora určitých frakcií počas volebných kampaní alebo referendum. Rovnako legitímne

dôvody môžu existovať aj na zavedenie kontroly veľkých pohybov peňazí do zahraničia alebo zo zahraničia - napríklad s cieľom zabrániť praniu špinavých peňazí alebo daňovým únikom. Takéto kontroly a nariadenia však musia byť nevyhnutné a primerané; musia mať legitímne ciele, ktoré sú uvedené v medzinárodnom práve v oblasti ľudských práv. Zákony, ktoré ukladajú všeobecné obmedzenie financovania zo zahraničia, sú svojvoľné a používajú sa na umlčanie organizácií občianskej spoločnosti, najmä tých, ktoré sú kritické voči tým, ktorí sú pri moci. Podobne aj neprimerané obmedzenia pohybu finančných prostriedkov, ako napríklad povinnosť v Burundi, aby sa všetky finančné prostriedky zo zahraničia prevádzali cez burundskú centrálnu banku, majú za cieľ udržať prísnu kontrolu nad peniazmi, ktoré dostávajú miestne organizácie.

V Írsku bol v roku 2001 novelou volebného zákona z roku 1997 zavedený úplný zákaz zahraničných darov pre skupiny občianskej spoločnosti a prísne obmedzenia na domáce dary. Podľa tohto zákona "každý jednotlivец alebo organizácia, ktorá prijme dar vyšší ako 100 EUR poskytnutý na politické účely, je povinná sa zaregistrovať [...] a následne podlieha limitom na dary a limitom na zverejňovanie informácií stanoveným v zákone". Nedodržanie týchto požiadaviek je trestným činom. Jedným z hlavných problémov novely je, že pojem "politické účely" je vymedzený tak široko, že môže zahŕňať všeobecnú advokačnú činnosť širokého spektra občianskych organizácií spoločnosti vrátane tých, ktoré sa venujú obrane a podpore ľudských práv, čím porušuje záväzky Írska vyplývajúce z medzinárodného práva v oblasti ľudských práv vrátane práva na slobodu združovania a prejavu. Agentúra EÚ pre základné práva v roku 2018 varovala, že všeobecný zákaz financovania zo zahraničia by mohol mať mimoriadne závažný vplyv na organizácie

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



občianskej spoločnosti v Írsku, kde väčšina nezávislého financovania pochádza z trustov a nadácií so sídlom mimo krajiny. Zákon sa uplatňoval na organizácie občianskej spoločnosti vrátane tých, ktoré viedli kampaň o práve na interrupciu mimo oficiálnych období kampane pred voľbami alebo referendum.

Napríklad Komisia pre štandardy vo verejných funkciách nariadila Amnesty International Ireland vrátiť grant vo výške 137 000 EUR, ktorý bol poskytnutý v roku 2016 na podporu kampane zameranej na zabezpečenie súladu zákonov o interrupciách v Írsku s ľudskými právami. O dva roky neskôr írsky najvyšší súd toto rozhodnutie zrušil, pričom Komisia pre štandardy vo verejných funkciách uznala, že bolo procesne chybné.

V **Alžírsku** zákon o združeniach z roku 2012 zakazuje organizáciám občianskej spoločnosti prijímať finančné prostriedky od zahraničných diplomatických úradov alebo organizácií mimo vopred dohodnutých vzťahov spolupráce a vyžaduje, aby takéto financovanie podliehalo predchádzajúcemu súhlasu orgánov. Takéto obmedzenia podriaďujú združenia diskrečnej právomoci úradov a môžu obmedziť ich schopnosť získavať a využívať zdroje nevyhnutné pre ich činnosť.

V roku 2017 **Maďarsko** prijalo zákon o transparentnosti organizácií podporovaných zo zahraničia, ktorý je obdobou ruského zákona o zahraničných agentoch z roku 2012. Ten núti organizácie občianskej spoločnosti, ktoré v daňovom roku získajú priame a nepriame financovanie zo zahraničia vo výške viac ako 7,2 milióna forintov, aby sa preregistrovali ako "občianske organizácie financované zo zahraničia" a toto pejoratívne označenie uviedli vo všetkých svojich publikáciách a na svojom webovom sídle. Novou legislatívou sa pridali ďalšie prísne požiadavky na vykazovanie pre subjekty, ktoré prijímajú finančné prostriedky zo zahraničia, vrátane povinnosti vykazovať dary vo výške najmenej 500 000 HUF za daňový rok a uvádzať údaje o darcovi. Organizáciám, ktoré tieto požiadavky nespĺnia, môžu hroziť vysoké pokuty a v konečnom dôsledku aj pozastavenie práva pôsobiť v krajine. Zákon naznačuje, že MVO financované zo zahraničia môžu slúžiť "zahraničným záujmom", a preto je potrebné bojovať proti praniu špinavých peňazí a medzinárodnému terorizmu. V skutočnosti sa zákon cielene zameriava na mimovládne organizácie, ktoré podporujú právny štát, ochranu práv utečencov, migrantov a iných marginalizovaných skupín a poskytovanie sociálnych a právnych služieb, ktoré štát neposkytuje v dostatočnej miere.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk



Kedže už od roku 2011 platí komplexný zákon o mimovládnych organizáciách s rozsiahlymi požiadavkami vrátane podrobného podávania správ o financovaní s cieľom zabezpečiť transparentnosť a zodpovednosť mimovládnych organizácií, zákon z roku 2017 sa využíva na potlačanie a umlčanie kritických hlasov, diskreditáciu práce organizácií občianskej spoločnosti a poštvanie ľudí proti nim.

V **Bielorusku** sa zmenami a doplneniami rôznych právnych predpisov zvýšila kontrola štátu nad činnosťou občianskej spoločnosti, najmä nad jej možnosťou získavať finančné prostriedky. Od roku 2011 zákon o združeniach zakazuje združeniam držať finančné prostriedky v bankách a iných finančných inštitúciách v zahraničí. Toto obmedzenie sa

vzťahuje na združenia, ale nie na jednotlivcov, obchodné podniky, nadácie alebo inštitúcie. V roku 2011 bolo použité proti Alesovi Bialiatskému, predsedovi ľudskoprávneho centra Viasna, ktorý bol zatknutý a odsúdený na štyri a pol roka odňatia slobody na základe obvinenia zo "zatajovania príjmov vo veľkom rozsahu", konfiškácie jeho majetku "vrátane vecí registrovaných na iné osoby" a pokuty vo výške 721 miliónov BYR (82 700 dolárov) za údajne nezaplatené dane a 36 miliónov BYR (4 100 dolárov) za náklady štátu. Obvinenia boli politicky motivované a ich cieľom bolo brániť jeho legitímnej práci obrancu ľudských práv. Bol odsúdený po hrubo nespravodlivom súdnom procese, ktorý nespĺňal medzinárodné štandardy spravodlivosti, a v júni 2014 bol po takmer troch rokoch väzenia podmienene prepustený.

Ales Bialiatski, Centrum pre ľudské práva Viasna v Bielorusku

"Bieloruská vláda naďalej vytvára nepriateľské prostredie pre organizácie občianskej spoločnosti a obmedzuje ich možnosti pracovať. Vyhláška o zahraničnej bezodplatnej pomoci z roku 2015 nestanovuje možnosť prijímania a využívania zahraničnej bezodplatnej pomoci na prácu súvisiacu s ľudskými právami. Právne predpisy dokonca zakazujú využívanie zahraničnej bezodplatnej pomoci na organizovanie seminárov a vykonávanie iných foriem vzdelávacej práce a školení prístupných verejnosti... je prakticky nemožné žiadať a získať finančné prostriedky na prácu v

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

**AMNESTY
INTERNATIONAL**



oblasti ľudských práv v rámci krajiny, pretože súkromný sektor sa obáva poskytovať takéto z obavy pred prenasledovaním zo strany úradov.“

"Napriek tomu sa mimovládne organizácie stále snažia pokračovať.... Chcel by som vláde pripomenúť jej zásadné záväzky vytvárať podmienky na pokojné zhromažďovanie združení a odstrániť neprimerané zásahy do činnosti združení a obmedzovanie slobody pokojne sa zhromažďovať. Medzinárodné spoločenstvo musí vyvíjať tlak na bieloruské orgány v súvislosti s ich medzinárodnými záväzkami v oblasti občianskych práv, najmä na právo na slobodu združovania. Je tiež dôležité zaručiť prístup k finančnej pomoci zameranej na rozvoj občianskej spoločnosti v Bielorusku. "

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



4. OBMEDZOVANIE „NEAKCEPTOVATEĽNÝCH“ HLASOV

58

Štáty majú povinnosť podporovať zdravý občiansky priestor a umožniť a chrániť tých, ktorí v ňom pôsobia, bez diskriminácie. Čoraz viac krajín však prijíma zákony, ktoré obmedzujú určité činnosti a sú namierené proti jednotlivcom a organizáciám, ktoré ich vykonávajú, napríklad proti tým, ktoré poskytujú pomoc utečencom a migrantom, bojujú proti korupcii, chránia životné prostredie alebo obhajujú práva žien a LGBTI osôb.

Reštriktívnymi zákonmi upravujúcimi združenia boli postihnuté najmä zahraničné organizácie a organizácie, ktoré prijímajú finančné prostriedky zo zahraničia. Na tieto organizácie sa často hľadí s podozrením - ako na nástroje zahraničných vlád alebo ako na organizácie konajúce proti národným záujmom - hoci v skutočnosti presadzujú ľudské práva a zodpovednosť. V mnohých prípadoch sa legitímne aktivity považujú za "nebezpečné", "zločinecké", "proti národnej jednote" alebo za "teroristické činy".

Tieto zákony sú často založené na rozdeľujúcej politike a nejasných pojmoch a ich zavedenie sa zdôvodňuje napríklad národnou identitou, morálkou, náboženskými hodnotami alebo národnou bezpečnosťou. Nielenže neprimerane obmedzujú práva obhajcov ľudských práv a organizácií občianskej spoločnosti na slobodu združovania,

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





prejavu a pokojného zhromažďovania, ale vystavujú ich aj zvýšenému riziku očierňovacích kampaní, stigmatizácie, obťažovania a útokov len preto, že vykonávajú alebo sú spojené s ľudskoprávnymi aktivitami, ktoré sa nepáčia tým, ktorí sú pri moci, často preto, že nie sú v súlade s ich názormi alebo politickými programami.

Napríklad v Izraeli bolo v poslednom desaťročí prijatých niekoľko zákonov, ktoré obmedzujú činnosť mimovládnych organizácií, najmä tých, ktoré obhajujú práva Palestínčanov. Medzi tieto represívne zákony patrí zákon o rozpočtových nadáciách z roku 2011, ktorý zablokoval financovanie všetkých, ktorí popierajú židovský charakter Izraela, a zákon o prelomení zákon o mlčaní z roku 2018, ktorý zakazuje mimovládnym organizáciám kritizovať izraelskú armádu a zakazuje im prístup do verejných škôl. Viacerým zahraničným obrancom ľudských práv bol odmietnutý vstup do Izraela alebo im hrozila deportácia, ak sa ich práca považovala za podporu práv

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



Palestínčanov alebo za kritiku izraelskej politiky.

V **Maďarsku** bol v roku 2018 - paradoxne práve na Svetový deň utečencov - prijatý takzvaný balík zákonov "Stop Sorosovi", ktorý je cielene zameraný proti jednotlivcom a organizáciám, ktoré vykonávajú aktivity na podporu utečencov a migrantov. Zahŕňa novely deviatich zákonov vrátane ustanovení trestného zákonníka, zákona o polícii, zákona o azyle a zákonov upravujúcich kontrolu hraníc. Nový zákon vytvára trestný čin "napomáhania nelegálnemu prisťahovalectvu" a vzťahuje sa na jednotlivcov aj organizácie, ktoré sú obvinené zo zapojenia sa do určitých "organizačných činností", ktoré pomáhajú ľuďom žiadajúcim o azyl, ako aj tým, ktorí vstúpili do Maďarska nelegálne a snažia sa získať povolenie na pobyt. Za činnosti, ako je monitorovanie hraníc, príprava alebo distribúcia informačných materiálov a budovanie alebo prevádzkovanie siete na podporu uľahčovania "nelegálneho prisťahovalectva", hrozí trestná sankcia až jeden rok odňatia slobody. V dôsledku nejasnej terminológie obsiahnutej v tomto zákone by sa trestné sankcie mohli ukladať za širokú škálu činností vrátane kampaní, poskytovania právnej podpory migrantom a utečencom alebo vykonávania výskumu porušovania ľudských práv. Kriminalizácia takýchto činností je priamym útokom na prácu aktérov občianskej spoločnosti, ktorí podporujú alebo vedú kampane v prospech utečencov, žiadateľov o azyl a migrantov.

Okrem balíka "Stop Sorosovi" vstúpili v auguste 2018 do platnosti ďalšie právne predpisy,

ktoré ukladajú sankčnú daň na všetky finančné prostriedky prijaté organizáciami občianskej spoločnosti, tzv. Zákon vyžaduje, aby organizácie platili dodatočnú 25 % daň z financovania činností, ktoré sa považujú za "podporu imigrácie", vrátane "realizácie a účasti na mediálnych kampaniach", "budovania a prevádzkovania siete", "vzdelávacích aktivít" a "propagandistickej činnosti, ktorá vykresľuje imigráciu v pozitívnom svetle".

Zámerné nejasne formulovaný zákon je v skutočnosti daňou za slobodu prejavu. Otvára cestu politicky motivovaným daňovým vyšetrovaniam mimovládnych organizácií, ktoré vykonávajú veľmi potrebnú a legitímnu činnosť. Trestná legislatíva vystavuje mimovládne organizácie potenciálne značným sankciám - vrátane 50 % pokuty okrem splatnej dane - čo môže ohroziť ich schopnosť pôsobiť v krajine.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk



Amnesty International Maďarsko bola ostro sledovaná a kritizovaná provládnyimi médiami a vystavená očierňujúcim kampaniam. V apríli 2018 provládny týždenník zverejnil mená viac ako 200 ľudí, o ktorých tvrdil, že sú súčasťou tzv. sorosovských žoldnierov, ktorých premiér Viktor Orbán nazval „armáda zapltená za zvrhnutie vlády“. Na zozname boli členovia Amnesty International, Transparency International, významní občianski aktivisti, ako aj členovia Stredoeurópskej univerzity. V júni 2018 hovorca vládnucej strany vyhlásil, že Amnesty International Maďarsko uľahčuje nelegálnu imigráciu a chce zaplavovať Európu a Maďarsko migrantmi. Vyzval stúpencov vlády, aby otvorene bojovali proti Amnesty International a ďalším organizáciám, ktoré, ako tvrdil, "podporou migrácie ohrozujú bezpečnosť Maďarska".

Áron Demeter, Amnesty International Maďarsko

"Právne ustanovenia zavedené v roku 2018 podporujú naratív orgánov, ktorý zobrazuje mimovládne organizácie ako súčasť majstrovského plánu na nahradenie bielych kresťanov moslimami, plánu, ktorý údajne vymyslel George Soros, ktorého označil premiér Orbán za verejného nepriateľa číslo jeden. Tieto zákony zatiaľ nemali priamy a hmatateľný právny dosah na organizácie.... Sú však súčasťou vedomého a dobre premysleného plánu maďarských orgánov vytvoriť atmosféru podozrievania a ohrozujúceho prostredia voči niektorým mimovládnym organizáciám a aktivistom,

najmä tým, ktorí sa zaoberajú právami utečencov, žiadateľov o azyl a migrantov. Bezprostredným dôsledkom je, že organizácie a jednotlivci sa môžu začať cenzurovať, pretože sa boja negatívnych správ v médiách a reakcií vlády. Napríklad v septembri 2018 ministerstvo spravodlivosti vyhlásilo, že vláda bude čoskoro rokovať o tom, ako stíhať organizácie, ktoré neplatia 25 % daň uvalenú na organizácie "podporujúce prisťahovalectvo". K tomu môže, ale nemusí skutočne dôjsť. Žijeme však v neistote...nevieme, čo sa stane s nami a ďalšími organizáciami a aké ďalšie zákony budú prijaté ďalej. To odsunulo niektoré aktivity, ktoré sme plánovali realizovať, a všetku našu energiu sme

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

**AMNESTY
INTERNATIONAL**



presmerovali na riešenie dôsledkov týchto zákonov. Viacerí zamestnanci vrátane mňa sa dočkali negatívnej medializácie a boli vystavení online trollingu, urážkam a vyhrážkam násilím. Rozličné organizácie, ktoré poskytujú priestor, odmietli organizovať naše podujatia a školy odmietli organizovať vzdelávacie aktivity v oblasti ľudských práv zo strachu z následkov. My však zostávame silní a budeme naďalej odolávať pokusom o stigmatizáciu, zastrašovanie a zastrašovanie maďarskej občianskej spoločnosti".

62

V júli 2018 začala Európska komisia konanie o porušení právnych predpisov proti Maďarsku v súvislosti s balíkom "Stop Sorosovi". Predchádzajúce konanie o porušení povinnosti proti Maďarsku týkajúce sa právnych predpisov o financovaní zo zahraničia z roku 2017 bolo v decembri 2017 postúpené Súdnemu dvoru Európskej únie. V septembri 2018 Európsky parlament požiadal Radu EÚ, aby posúdila, či Maďarsko porušuje základné zásady EÚ, a ak áno, aby neskôr podnikla disciplinárne kroky. Ide o bezprecedentný krok, ktorý Parlament EÚ podnikol, aby zabránil členskému štátu systematicky ohrozovať základné hodnoty EÚ vrátane právneho štátu, práva na slobodu združovania, slobodu prejavu, slobodu myslenia, viery a náboženstva, práva osôb patriacich k menšinám a práva migrantov, žiadateľov o azyl a utečencov.

V Austrálii prijali orgány v posledných rokoch niekoľko opatrení na zabránenie činnosti organizácií občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv, najmä tých, ktoré sa zaoberajú migráciou a marginalizovanými skupinami. Podľa zákona o hraničných

silách z roku 2015 hrozia "pracovníkom v oblasti imigrácie a ochrany hraníc" vrátane príslušníkov orgánov činných v trestnom konaní, lekárov, zdravotných sestier, poradcov a iných zdravotníckych pracovníkov dva roky odňatia slobody, ak verejne odhalia fyzické alebo sexuálne zneužívanie alebo zanedbanie lekárskej starostlivosti spáchané v austrálskych zadržiavacích centrách na mori. V roku 2016 vláda zrušila zákaz zdravotníckym pracovníkom prehovoriť, ale naďalej platí pre bezpečnostných strážcov a pracovníkov orgánov činných v trestnom konaní. V roku 2016 tiež vláda AUD (1,09 mld. USD) znížila štátne financovanie mimovládnych organizácií vrátane zdravotníckych advokátov, domorodých skupín a komunitných právnych centier, čím

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





obmedzila ich činnosť len na poskytovanie služieb a účinne potlačila ich schopnosť vykonávať obhajobu v rôznych oblastiach.

Na konci svojej misie v Austrálii v roku 2016 osobitný spravodajca OSN pre situáciu obhajcov ľudských práv konštatoval "mrazivý účinok" kombinovaných opatrení vrátane nedostatku zmysluplných konzultácií o vládnych rozhodnutiach; znižovania financovania; všeobecnej antipatie vlády voči obhajobe; "gagging clauses" v dohodách o financovaní; zákonov o utajení a dusivého zákona o pohraničnej sile; oslabovania AHRC [Austrálskej komisie pre ľudské práva] a očierňovania obhajcov ľudských práv". Podľa osobitného spravodajcu mnohí aktivisti, s ktorými sa stretol, hovorili o atmosfére strachu, cenzúry a odvety. Takisto poznamenal, že viacerí obrancovia ľudských práv sa s ním radšej nestretli, pretože sa obávali odvety za zverejnenie informácií.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



4.1 OBRANKYNE ĽUDSKÝCH PRÁV A LGBT+ ĽUDIA

64

Hoci neexistuje žiadna legislatíva, ktorá by výslovne bránila obrankyniam ľudských práv v zakladaní organizácií, v praxi sa skupiny, ktoré sú zložené zo žien, a skupiny, ktoré obhajujú práva žien vrátane rodovej rovnosti a práv na sexuálne a reprodukčné zdravie, stretávajú s rôznymi prekážkami. Podľa analýzy Medzinárodnej koalície obhajkyň ľudských práv žien tieto prekážky vyplývajú zo zakoreneného patriarchátu a tradičných predstáv o rodovej identite a rolách v spojení s kontextom

fundamentalizmu a iných foriem náboženského a národného extrémizmu, militarizácie verejnej bezpečnosti a vysokej miery násilia v spoločnosti, ako aj rozsiahlej privatizácie služieb a úsporných politík.

Tieto prekážky môžu jednotlivým aktivistkám brániť v slobodnej účasti v organizáciách z dôvodu diskriminácie, nerovnosti a násilia v súkromnej a verejnej sfére, ale ovplyvňujú aj ich schopnosť vytvárať združenia - organizovať sa, a to aj pri registrácii - ako je to vidieť vyššie v prípade dvoch ženských organizácií v **Alžírsku**, pri vykonávaní konkrétnych činností - ako je to vidieť v **Rusku** v prípade stíhania vedúcej mimovládnej organizácie Ženy Donu podľa zákona o zahraničných agentoch, Valentiny Čerevatenko, alebo v **Egypte** v prípade organizácie Nazra, ktorej majetok bol zmrazený v januári 2017, a s obmedzeniami pri získavaní finančných prostriedkov - ako v prípade **Polska**, kde boli niektoré ženské skupiny a útulky, ako napríklad Centrum pre práva žien, vylúčené z vládneho financovania kvôli činnostiam, ktoré vykonávajú.

V **USA** bolo pravidlo Global Gag Rule - známe aj ako Mexico City Policy - prvýkrát zavedené v roku 1984. Odvtedy ho niektoré administratívy odmietli a iné ho obnovili, vrátane administratívy D. Trumpa. Toto pravidlo blokuje globálnu zdravotnícku pomoc USA všetkým zahraničným mimovládnym organizáciám, ktoré využívajú vlastné finančné prostriedky na poskytovanie interrupčných služieb, poradenstva alebo odporúčaní, alebo sa zasadujú za dekriminalizáciu alebo rozšírenie týchto služieb. Napríklad organizácia Marie Stopes International, ktorá sa zaoberá právami žien a poskytuje antikoncepciu a bezpečné potratové služby ženám a dievčatám na celom svete, čelí výpadku finančných prostriedkov vo výške 80 miliónov dolárov v dôsledku prekážok, ktoré pravidlo Global Gag

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



Rule predstavuje pri hľadaní a získavaní zdrojov. Tento nedostatok zdrojov ovplyvní ich

65



schopnosť poskytovať antikoncepciu a bezpečné potratové služby a predchádzať úmrtiam a zraneniam matiek. Rozšírenie tohto pravidla za spomínanej administratívy o ďalšie obmedzenia pre všetku globálnu zdravotnú pomoc financovanú USA malo vplyv nielen na organizácie, ktoré sa zaoberajú službami súvisiacimi s interrupciami a ich propagáciou, ale aj na organizácie, ktoré dostávajú finančné prostriedky USA na boj proti HIV, malárii a tuberkulóze, na zdravotnú starostlivosť o matky a deti, antikoncepčné služby a na ďalšie. Okrem toho pravidlo Global Gag Rule obmedzilo schopnosť skupín na ochranu práv žien brániť a presadzovať ľudské práva, a to aj tým, že im bránilo vo výkone ich práva na slobodu prejavu a združovania a v schopnosti diskutovať o nových myšlienkach a zásadách v oblasti ľudských práv.

V Saudskej Arábii zákon o združeniach z roku 2015 vylučuje akúkoľvek zmienku o "ľudských právach" a rozširuje široké diskrečné právomoci ministerstva sociálnych vecí vrátane možnosti zamietnuť licencie novým organizáciám a rozpustiť ich, ak sa považujú

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL





za "poškodujúce národnú jednotu". Podľa nového zákona sa nemohli zaregistrovať žiadne nezávislé ľudskoprávne organizácie a niekoľko obrankýň ľudských práv bolo trestne stíhaných za založenie organizácií na podporu ľudských práv. To samozrejme ovplyvnilo aj ženské ľudskoprávne skupiny, ktoré sa nemohli v krajine slobodne registrovať a pôsobiť. Namiesto toho bolo od roku 2018 niekoľko aktivistiek za práva žien zadržovaných bez obvinenia alebo právneho zastúpenia a niektoré z nich boli vystavené zlému zaobchádzaniu a sexuálnemu obťažovaniu.

Ženské skupiny sa stali terčom útokov aj v **Turecku**, a to v rámci rozsiahlych represíí po neúspešnom prevrate v roku 2016. Napríklad združenie Van Women's Association (VAKAD) bolo jednou z mnohých organizácií, ktoré boli v novembri 2016 dekrétom zatvorené, a to krátko predtým, ako malo podpísať zmluvu s Európskou úniou o realizácii projektu zameraného na prevenciu násilia páchaného na ženách v ťažko dostupných komunitách.

Obťažujúce požiadavky na registráciu, obmedzenia financovania a iné obmedzenia činností založené na nejasných pojmoch "národných hodnôt", "verejnej morálky" a štátom sponzorovanej ideológie neúmerne postihujú marginalizované skupiny a ženy. Osobitný spravodajca pre slobodu pokojného zhromažďovania a združovania preto vyzval štáty, aby

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



"prijali pozitívne opatrenia na prekonanie špecifických výziev, ktorým čelia marginalizované skupiny, ako sú pôvodné obyvateľstvo, menšiny, osoby so zdravotným postihnutím, ženy a mládež, pri ich úsilí o vytváranie združení".

Skupiny občianskej spoločnosti, ktoré obhajujú práva lesbičiek, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb (LGBTI), čelia v mnohých krajinách vážnym výzvam v dôsledku diskriminácie a kriminalizácie sexuálnych aktov osôb rovnakého pohlavia. Globálna štúdia organizácie Outright International zistila, že zo 194 skúmaných krajín len 56 % umožňuje registráciu organizácií LGBTI ako takých, zatiaľ čo v 28 % krajín môžu organizácie LGBTI existovať, ale bez toho, aby sa ako také právne zaregistrovali. V ďalších 15 % krajín neexistujú žiadne LGBTI organizácie ani registrované, ani neregistrované: skupiny môžu byť nútené pôsobiť "v podzemí". V krajinách, kde je sloboda združovania LGBTI skupín obmedzená, pracujú obrancovia ľudských práv s menšími zdrojmi a čelia väčším rizikám, a komunity, ktorým slúžia, sú preto menej chránené.

V **Nigérii** by návrh zákona o mimovládnych organizáciách z roku 2017 ukladal organizáciám občianskej spoločnosti zaťažujúce administratívne požiadavky a priznával by štátnym orgánom rozsiahle právomoci pri obmedzovaní ich práva na slobodu združovania. Existujú obavy, že tieto by neprimerane postihli skupiny LGBTI, ktoré sú už kriminalizované na základe zákona o zákaze manželstiev osôb rovnakého pohlavia z roku 2014, ktorý trestá vytváranie homosexuálnych klubov, spolkov a organizácií. Takisto by to ešte viac skomplikovalo LGBTI organizáciám pokračovať vo svojej činnosti, keďže plánovaná regulačná komisia by mohla odmietnuť registráciu všetkých organizácií, ktoré nekonajú v "národnom záujme".

V **Mozambiku** môže byť registrácia organizácií náročná, najmä pokiaľ ide o počet zakladajúcich členov a požadovanú dokumentáciu. Okrem toho môže byť združeniam odmietnutá registrácia na základe nejasných pojmov, ako sú "verejná morálka" a "verejné blaho". Na základe toho a napriek dekriminalizácii homosexuality v roku 2015 ministerstvo spravodlivosti od roku 2008 opakovane zamietlo žiadosť skupiny LGBTI LAMBDA o právnu registráciu. Bez oficiálnej registrácie nemá LAMBDA prístup k financovaniu a daňovým úľavám. Doložku, ktorá sa používala na zamietnutie registrácie LAMBDA, napokon v októbri 2017 zrušila mozambická Ústavná rada.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



V **Malajzii**, kde sú sexuálne akty osôb rovnakého pohlavia trestné, umožňujú právne predpisy o mimovládnych organizáciách orgánom odmietnuť registráciu akejkoľvek organizácie, ktorá by mohla "sledovať nezákonné ciele" alebo "ísť proti verejnej morálke".

V **Rusku** právne predpisy, ako napríklad otvorene homofóbny "zákon o homosexuálnej propagande" nielenže obmedzujú právo jednotlivcov na slobodu prejavu, napríklad keď sa použil ako odôvodnenie zákazu sprievodov LGBT+ ľudí, ale umožňujú aj trestné stíhanie jednotlivcov, ktorí vedú organizácie zaoberajúce sa propagáciou, vzdelávaním a podporou v oblasti sexuality, rodovej identity a sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv. Napríklad Elena Klimova, ktorá vedie webovú stránku Children 404, ktorá ponúka podporu tínedžerom LGBTI, bola viackrát trestne stíhaná. Evdokia Romanova, aktivistka za ľudské práva, bola stíhaná len za zdieľanie správ týkajúcich sa problematiky LGBTI na sociálnych sieťach. Vo viacerých krajinách Blízkeho východu a severnej Afriky je sloboda združovania LGBTI skupín prísne obmedzená. Napríklad v **Saudskej Arábii** zákon o združeniach a nadáciách, ktorý bol schválený Radou ministrov v novembri 2015, znemožňuje činnosť týchto skupín a neexistujú žiadne záznamy o takýchto skupinách.

4.2 ORGANIZÁCIE BOJUJÚCE PROTI KORUPCII

Na **Ukrajine** boli v roku 2017 novelizáciou zákona o prevencii korupcie zavedené povinné požiadavky, aby protikorupční aktivisti každoročne podávali podrobné osobné finančné a majetkové priznania, ktoré môžu daňové úrady zverejniť. Skupiny občianskej spoločnosti sa sťažovali, že toto diskriminačné opatrenie bolo zavedené len ako forma odvety voči tým, ktorí navrhli tieto opatrenia na zvýšenie transparentnosti pre politikov a verejných činiteľov.

Orgány nevysvetlili, prečo sú opatrenia namierené proti protikorupčným aktivistom potrebné. Nepodanie vyhlásenia môže viesť k obvineniu z trestného činu, za ktorý hrozí trest odňatia slobody až na dva roky. Miestni aktivisti aj medzinárodní partneri Ukrajiny, ako napríklad EÚ, požadovali, aby sa diskriminačné požiadavky na podávanie správ zo

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL 

zákona vypustili. V samostatnom prípade Generálna prokuratúra Ukrajiny začala trestné stíhanie proti mimovládny organizácii Pacienti Ukrajiny a Celoukrajinská sieť ľudí žijúcich s HIV/AIDS za údajné zneužitie zahraničných finančných prostriedkov poskytnutých z Globálneho fondu na boj proti AIDS, tuberkulóze a malárii, ktoré boli známe tým, že odhaľuje korupciu v systéme zdravotnej starostlivosti a odporúča opatrenia na zvýšenie efektívnosti a lepšie využívanie verejných zdrojov.

V **Guatemale** úrady otvorene zaútočili na Medzinárodnú misiu proti beztrestnosti v Guatemale (CICIG), ktorú sponzorovala OSN, a ktorá prispela k úsiliu o vyšetrovanie zločineckých sietí a štruktúr - a ich prepojenia so štátnymi úradníkmi - a zabezpečila, že významné prípady korupcie a porušovania ľudských práv spáchané v postkonfliktnom

období boli postavené pred súd. Koncom augusta 2018 však guatemalský prezident oznámil, že vláda mandát CICIG neobnoví, a v januári 2019 prezident Jimmy Morales dohodu jednostranne vypovedal s tým, že ohrozuje bezpečnosť krajiny. Komisarovi CICIG Ivánovi Velásquezovi bol zakázaný vstup do krajiny a viacerým zamestnancom CICIG boli okrem iných represívnych opatrení zamietnuté alebo zrušené víza.

4.3 ZAHRANIČNÝ VPLYV A REŠTREKCIE

V **Číne**, kde sa vláda pozerá na zahraničné organizácie s podozrením, boli zavedené nové právne predpisy na prísnu kontrolu ich činnosti. Zákon o riadení zahraničných mimovládnych organizácií ukladá zahraničným a domácim mimovládny organizáciám väčšie obmedzenia, pokiaľ ide o registráciu, podávanie správ, bankovníctvo, požiadavky na prijímanie zamestnancov a získavanie finančných prostriedkov. Zákon sa zameriava najmä na zahraničné MVO, aby im zabránil vykonávať "politické aktivity" alebo činnosť väzby považované za "ohrozujúce národnú jednotu, národnú bezpečnosť alebo etnickú jednotu alebo poškodzujúce čínske národné záujmy a spoločenské verejné záujmy", pričom sa nešpecifikuje, o aké činnosti ide. Orgánom verejnej bezpečnosti dáva rozsiahle právomoci, ktoré im

priklady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL 

napríklad umožňujú predvolať zástupcov mimovládnych organizácií na výsluch, vykonávať kontroly na mieste a zabavovať dokumenty, vykonávať vyšetrovanie a prípadne žiadať zmrazenie bankových účtov, nariadiť pozastavenie činnosti, odobrať osvedčenia o registrácii a zaradiť organizácie na zoznam "nežiaducich", ak sú podozrivé z vykonávania "nezákonných" činností. Orgány verejnej bezpečnosti môžu tiež nariadiť zadržanie zamestnancov mimovládnych organizácií a deportáciu zahraničných zamestnancov bez práva odvolať sa proti rozhodnutiam na nezávislom orgáne.

Traja osobitní spravodajcovia OSN o zákone uviedli: "príliš široké a vágne ustanovenia a administratívna voľnosť, ktorú majú orgány pri regulácii práce zahraničných mimovládnych organizácií, môžu byť použité ako nástroje na zastrašovanie a dokonca potláčanie nesúhlasných názorov a stanovísk v krajine". Zákon obsahuje závažné dôsledky pre tých, ktorí uplatňujú svoje práva na slobodu prejavu, pokojné zhromažďovanie a združovanie, ktoré už existujúce zákony a politiky v Číne výrazne obmedzujú. Autority - najmä polícia - majú prakticky nekontrolované právomoci zameriavať sa na mimovládne organizácie, obmedzovať ich činnosť a v konečnom dôsledku potláčať občiansku spoločnosť. Široká diskrečná právomoc, ktorá je polícii udelená pri dohlade a riadení činností zahraničných MVO spolupracujúcich s čínskou občianskou spoločnosťou, zvyšuje riziko zneužitia zákona na zastrašovanie a stíhanie obhajcov ľudských práv a pracovníkov MVO.

Ľudia sa zúčastňujú na sviečkovom pochode za zosnulého čínskeho laureáta Nobelovej ceny mieru Liou Siao-poa v Hongkongu. [2017]



Index: MAG 04/2021

Jazyk: Slovenčina

Pracovníci mimovládnych organizácií v Číne: Amnesty international sa rozprávala so štyrmi miestnymi pracovníkmi mimovládnych organizácií v Číne o ich skúsenostiach so zákonom o riadení zahraničných mimovládnych organizácií. Z bezpečnostných dôvodov sa ich príslušnosť nezverejňuje a použité mená sú pseudonymy.

Li Meinan (pseudonym), pracovníčka mimovládnej organizácie z južnej Číny

71

"Zákon ... mal obrovský vplyv na organizáciu, pre ktorú pracujem, a to tak na úrovni budovania partnerstiev, ako aj na finančnej úrovni... moja nezisková organizácia sa zdržala začatia nového projektu, ktorý by zahŕňal potenciálnych zahraničných partnerov. Miestni partneri sa obávajú o zdroje nášho financovania, pretože sa nechcú dostať do problémov. Napríklad právnici váhali, či od nás majú dostať honorár. Aj banky začali odmietaa zúčtovanie devízových prostriedkov prijatých od zahraničných vlád a žiadali dokumenty preukazujúce legálnosť financovania. Žiadali nás, aby sme podrobnosti našej práce prerokovali s príslušnými vládnyimi úradmi. V dôsledku toho sa znížilo financovanie, čo má vplyv na našu schopnosť vykonávať našu prácu a určite nemôžeme rozširovať našu prácu v otázkach, ktoré sú stále relatívne nové a vnímané ako citlivejšie. Mnohé skupiny upúšťajú od určitých oblastí práce alebo klamú o tom, čo robia, aby zvýšili svoje šance na registráciu. To vytvára prostredie nedôvery a negatívne ovplyvňuje našu schopnosť vytvárať koalície. Ako mám vedieť, či skupiny, ktoré spĺňajú požiadavky vlády, sú stále mojimi spojencami?"

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



Chen Qing (pseudonym), pracovník mimovládnej organizácie z Guangdongu

72 "Moja organizácia zažila obťažovanie zo strany rôznych štátnych úradov... musela som sa presťahovať do bytu prenajatého na meno inej osoby, čo štátni úradníci zistili o týždeň neskôr... za necelý rok sme museli zatvoriť kanceláriu organizácie. Teraz sa každý týždeň stretávame v kaviarni alebo niekde inde. Ovplyvnilo to uznanie našej práce, našu spoluprácu s inými aktivistami a zamestnanci - väčšinou ženy s malými deťmi - sa cítili zraniteľnejšie voči rizikám. Po zavedení zákona sme museli zmeniť našu stratégiu: namiesto toho, aby sme sa zamerali na obhajobu a právnu prácu, sme sa viac sústredili na spájanie s inými skupinami, ktoré pracujú na témach, ako je domáce násilie a pracovné práva. Organizácie, ktoré pracujú na ľudských právach a pracovných právach, čelia väčším problémom ako skupiny, ktoré pracujú na menej citlivých témach, ako sú environmentálne otázky. Pre nás je... zákon ako meč visiaci nad našimi hlavami".

Zhang Yi (pseudonym), pracovníčka mimovládnej organizácie z južnej Číny

"...po zavedení zákona sa mnohí medzinárodní donori, ktorí financovali organizácie zamerané na advokačnú činnosť, nezaregistrovali, ako to vyžaduje zákon. Niektoré z nich sa z Číny stiahli vzhľadom na právne riziká s tým spojené. Finančná podpora pre mimovládne organizácie zamerané na advokačnú činnosť sa znižuje. Zákon mal škodlivé účinky na rozvoj občianskej spoločnosti v Číne a situácia je v dohľadnej budúcnosti nezvratná".

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



"Zákon sa najviac dotýka zahraničných mimovládnych organizácií, ktoré sa zaoberajú otázkami ľudských práv. Niektoré z nich stiahli svoje aktivity z Číny a presťahovali sa do Hongkongu. Zahraničné mimovládne organizácie sa musia viac obávať, ako udržať svoje aktivity po nadobudnutí účinnosti zákona. Poskytovanie väčšieho množstva informácií Čínskej vláde zvyšuje ich riziko a tiež riziko pre ich partnerov v Číne. Mnohé organizácie v Číne si teraz musia nájsť alternatívne zdroje financovania, napríklad komerčné organizácie, ktoré budú pôsobiť ako sprostredkovatelia. Registrácia môže byť tiež veľmi náročná: organizácie, ktoré pracujú na citlivých témach, sa nemôžu zaregistrovať, niektoré dlho čakajú na výsledok svojej žiadosti o registráciu a niektoré iné, ktoré sa úspešne zaregistrovali, sú veľmi opatrné a prestali podporovať programy, ktoré čínska vláda považuje za citlivé."

Indický zákon o regulácii zahraničných príspevkov z roku 2010 bol údajne zavedený s cieľom riešiť obavy z rizík, ktoré pre "národný záujem" predstavujú zahraničné finančné prostriedky a zahraničné organizácie. Zákon uvádza zoznam jednotlivcov a organizácií, ktoré nesmú prijímať zahraničné finančné prostriedky; vyžaduje, aby sa licencie obnovovali každých päť rokov, a stanovuje pozastavenie licencií a zmrazenie bankových účtov počas vyšetovania. V praxi sa využíva na útoky proti organizáciám, ktoré kritizujú vládu a požadujú zodpovednosť. Napríklad skupiny, ktoré kritizovali infraštruktúrne a banské projekty, a skupiny usilujúce sa o spravodlivosť v súvislosti s protimoslimským násilím v Gudžaráte v roku 2002, čelili opakovaným otázkam o svojej činnosti, hrozbám vyšetovania a zablokovania financovania zo zahraničia.

V roku 2014 správa spravodajského úradu, ktorá unikla do tlače, obvinila mimovládne organizácie financované zo zahraničia, ako sú Greenpeace, Cordaid, Amnesty International a ActionAid, že "slúžia ako nástroj zahraničnopolitických záujmov západných vlád", majú negatívny vplyv na hospodársky rozvoj krajiny a sú súčasťou

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



"kampane na zabránenie rastu" s cieľom zdiskreditovať Indiu na medzinárodných fórach. V roku 2016 vláda zrušila licencie tisícom mimovládnych organizácií za to, že údajne vykonávali "činnosti, ktoré neprispievajú k národným záujmom".

V októbri 2018 vykonalo oddelenie daní z príjmu a riaditeľstvo pre presadzovanie práva indického ministerstva financií razie v kanceláriách spravodajskej webovej stránky *The Quint* a organizácie Greenpeace India. Riaditeľstvo pre presadzovanie práva vstúpilo do kancelárií organizácie Greenpeace bez súdneho príkazu, vypočúvalo zamestnancov, prehľadávalo dokumenty, zabavilo niekoľko dokumentov a zmrazilo jej účty. V dôsledku svojvoľného zmrazenia účtov organizácia Greenpeace India v decembri 2018 oznámila, že čoskoro bude musieť znížiť počet svojich zamestnancov a obmedziť svoju činnosť v oblasti zmeny klímy. Fórum solidarity pre dissent, "platforma, ktorá sa zaviazala podporovať demokratické práv ľudí a organizácií občianskej spoločnosti", vyhlásila: "Považujeme to nielen za útok na tieto organizácie, ale na občiansku spoločnosť vo všeobecnosti, vrátane médií. Poznamenávame, že terčom útokov sú tí, ktorí sú kritickí voči vláde, ako aj tí, ktorí odhaľujú a kritizujú porušovanie ľudských práv a životného prostredia zo strany niektorých korporácií. Poznamenávame tiež, že tí, ktorí pracujú s dalitmi, adivasi, komunitami LGBT a ženami a zasadzujú sa za ich práva, sú v rámci takýchto razíí po celej Indii tiež systematicky terčom útokov. Často to vedie k zatýkaniu kľúčových aktivistov a novinárov". O niekoľko týždňov neskôr vykonalo riaditeľstvo pre presadzovanie práva, agentúra, ktorá vyšetruje finančné trestné činy, razie v kanceláriách Amnesty International v Indii a zmrazila jej bankové účty. Krátko na to sa na sociálnych sieťach a v provládných médiách rozbehla očierňujúca kampaň, ktorá dlhodobo odmietala prácu organizácie. Niektoré médiá tvrdili, že mali prístup k tajným vládnym dokumentom, ktoré označovali činnosť Amnesty International v Indii za temnú sieť intríg.

V Rusku zákon o nežiaducich organizáciách z roku 2015 oprávňuje generálneho prokurátora alebo jeho zástupcov vyhlásiť zahraničnú alebo medzinárodnú organizáciu za "nežiaducu", ak sa domnievajú, že jej činnosť predstavuje hrozbu pre "ústavný poriadok, obranný potenciál alebo bezpečnosť štátu". Zákon ukladá administratívne a trestné sankcie pre tých, ktorí sa na takýchto aktivitách podieľajú, a používa sa na umlčanie nesúhlasných hlasov, čím podkopáva slobodu prejavu a nezávislé organizácie občianskej

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



spoločnosti v Rusku.

Medzi organizáciami označenými ako "nežiaduce" je niekoľko nadácií, ktoré poskytujú finančné prostriedky a podporu iniciatívam občianskej spoločnosti v Rusku, vrátane americkej nadácie National Endowment for Democracy. V dôsledku toho MacArthurova nadácia a niekoľko ďalších donorských organizácií opustilo krajinu z obavy, že budú zaradené na zoznam. To ešte viac obmedzilo možnosti financovania v Rusku - zahraniční darcovia musia teraz postupovať mimoriadne opatrne, aby sa vyhli zaradeniu na "nežiaduci" zoznam, a zároveň zabezpečiť, aby sa miestne mimovládne organizácie nestali terčom záujmu podľa právnych predpisov o zahraničných agentoch. Zákon sa čoraz častejšie využíva na mimovládne organizácie a aktivistov občianskej spoločnosti pre ich údajnú spoluprácu s organizáciami uvedenými na zozname, a to aj tým, že na svojich webových stránkach jednoducho uvádzajú hypertextové odkazy na materiály týchto "neželaných" organizácií. Medzi organizácie, ktoré sa v roku 2017 stali predmetom konania na tomto základe, patrili ľudskoprávna organizácia SOVA Centre, Centrum nezávislého sociologického výskumu a organizácia na prevenciu HIV/AIDS Andrey Rylkov Foundation.

V Austrálii boli v roku 2018 prijaté dva zákony, ktoré zaviedli opatrenia na zabránenie zahraničného vplyvu na voľby a politické rozhodnutia a ohrozenia národnej bezpečnosti. Zákon o schéme transparentnosti zahraničného vplyvu z roku 2018 zaväzuje organizácie vykonávajúce činnosti v mene zahraničných organizácií zverejňovať podrobnosti o takýchto činnostiach a vzťahoch, najmä počas volieb, a niektoré z týchto informácií zverejňovať. Organizácie občianskej spoločnosti boli zahrnuté do návrhu zákona, ale vďaka pozmeňujúcemu návrhu prijatému na poslednú chvíľu boli ušetrené povinnosti registrácie podľa tejto schémy. Na druhej strane novela zákona o legislatíve v oblasti národnej bezpečnosti (špionáž a zahraničné zasahovanie) z roku 2018 ukladá trestné sankcie za zdieľanie toho, čo je široko definovaná ako "citlivá" informácia. Hoci právne predpisy obsahujú určité ustanovenia na ochranu novinárov, neobsahujú záruky na ochranu informátorov, ktorí zverejňujú informácie o porušovaní ľudských práv alebo iné informácie verejného záujmu, ani na ochranu iných obrancov ľudských práv alebo organizácií, ktoré môžu diskutovať o problémoch v oblasti ľudských práv so zástupcami zahraničných vlád alebo medzinárodných mechanizmov pre ľudské práva.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



Prijatím tohto drakonického zákona Austrália v skutočnosti kriminalizuje organizácie, ktoré odhaľujú porušovanie ľudských práv alebo zdieľajú informácie s OSN, čo je kľúčové právo chránené Deklaráciou OSN o ľudských právach.

Kelly O'Shanassy, Australian Conservation v Austrálii

76

"Moja organizácia má niekoľko plánovaných aktivít v rámci kampane, ktoré potenciálne spadajú pod podmienky Národnej novely zákona o bezpečnostnej legislatíve (zákon o špionáži a zahraničnom zasahovaní), takže sa spoliehame na právne poradenstvo, aby sme pochopili, či a ako môžeme tieto činnosti vykonávať... plánovali sme sa zúčastniť na konferencii zmluvných strán Dohovoru o biologickej diverzite, ale teraz hľadáme rady, aby sme si ujasnili, či niektorá z našich plánovaných činností by predstavovali problémy podľa nového zákona. K akejkoľvek legislatíve, ktorá má schopnosť potlačiť legitímnu propagáciu aktivít občianskeho sektora, je potrebné pristupovať s maximálnou opatrnosťou; to však zjavne nebol prípad Zákona o národnej bezpečnosti (zákon o špionáži a zahraničnom zasahovaní), ktorý bol prijatý rýchlo a nedostatočne konzultovaný. Proces a výsledok sú sklamaním, ale najmä sú mimoriadne znepokojujúce."

V Bahrajne sa právne predpisy súvisiace s terorizmom, ktoré obsahujú príliš širokú a vágnu definíciu terorizmu, používajú na zasahovanie proti organizáciám občianskej spoločnosti a ich aktivitám, ako aj proti jednotlivcom, ktorí poskytujú informácie takýmto organizáciám. V zákone sa uvádza, že za teroristické činy možno považovať "marenie výkonu funkcií verejných orgánov" a "poškodzovanie národnej jednoty". Za "teroristické" sa označujú aj združenia alebo skupiny, ktoré sa považujú za "brániace ustanoveniam ústavy alebo zákonov". V roku 2014 sa legislatívnymi zmenami udelila protiteroristickému oddeleniu prokuratúry právomoc zadržiavať podozrivé osoby vo väzbe bez vznesenia obvinenia až na šesť mesiacov. Vláda na základe protiteroristickej legislatívy zbavila občianstva členov občianskej spoločnosti, ako

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL 

napríklad Sayeda Ahmeda Alwadaeiho, riaditeľa advokácie Bahrajnského inštitútu pre práva a demokraciu, ktorý poznamenal: "Odňatím občianstva aktivistom za ľudské práva popri násilných extrémistoch, bahrajnská vláda dáva na rovnakú úroveň obrancov ľudských práv s násilnými teroristami".

V Iráne môže byť organizáciám občianskej spoločnosti pozastavená alebo zrušená licencia, ak sa usúdi, že vykonávali "trestnú" činnosť. Medzi takéto činnosti patria nejasné a príliš široké trestné činy, ako napr: "porušovanie islamských zásad a základov islamskej republiky"; šírenie "protiislamskej propagandy a šírenie škodlivých kníh a publikácií"; "akýkoľvek druh komunikácie, výmeny informácií, spolčenia a sprisahanie s veľvyslanectvami, predstaviteľmi, vládnymi orgánmi a politickými stranami cudzích štátov na akejkoľvek úrovni a akýmkoľvek spôsobom, ktorý môže poškodiť slobodu, zvrchovanosť, národnú jednotu alebo záujmy Iránskej islamskej republiky"; a "prijímanie akejkoľvek finančnej a logistickej pomoci od cudzincov". Represívne právne predpisy vrátane trestného zákonníka sa používajú najmä od masových protestov, ktoré nasledovali po sporných prezidentských voľbách v roku 2009, na umlčanie obrancov ľudských práv a potlačenie organizácií občianskej spoločnosti. V dôsledku toho boli mimovládne organizácie, ktoré sa zameriavajú na ľudské práva, násilne zatvorené úradmi a mnoho ďalším boli odopreté registrácie alebo povolenia na činnosť. Medzi nimi boli aj Centrum pre obhajcov ľudských práv, Združenie pre práva väzňov a Výbor pre ľudské práva. V mnohých prípadoch boli ich členovia a zakladatelia zatknutí a odsúdení na trest odňatia slobody.

Po neúspešnom prevrate v júli 2016 vyhlásilo **Turecko** výnimočný stav. Nezávislosť súdnictva a právny štát v krajine boli rýchlo narušené a došlo k rozsiahlemu potláčaniu slobody prejavu a iných ľudských práv. Médiá boli umlčané alebo zatvorené a novinári boli uväznení bez súdneho procesu. Tí, ktorí boli ešte na slobode, boli vystavení hromadným súdnym procesom, boli im odobraté novinárske preukazy a zrušené pasy. Sociálne siete boli cenzurované a obhajcovia ľudských práv boli terčom útokov a zatýkania v rámci jednej z najhorších vln represíí za posledných niekoľko desaťročí v krajine. Od júla 2017 do júla 2018 (keď bol zrušený výnimočný stav) bolo 1 748 združení a nadácií bezodkladne zrušených siedmimi exekučnými dekrétmi pre údajné "členstvo, príslušnosť, vernosť, spojenie alebo prepojenie buď s teroristickými organizáciami, alebo so skupinami,

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



štruktúrami alebo subjektmi, ktoré Rada národnej bezpečnosti považuje za hrozbu pre národnú bezpečnosť" bez individuálneho odôvodnenia alebo možnosti odvolať sa proti rozhodnutiu. Dekréty umožnili trvalé zrušenie všetkých združení a nadácií uvedených na zozname, vrátane desiatok národných a miestnych organizácií na ochranu ľudských práv, organizácií na ochranu práv žien, miestnych kultúrnych združení, združení poskytujúcich podporu ľuďom v chudobe, študentských a podnikateľských združení a dokonca aj športových klubov. Všetok majetok týchto združení bol prevedený na ministerstvo financií vrátane listín o vlastníctve všetkých priestorov. Iba časť týchto združení a nadácií mohla neskôr po zrušení výnimočného stavu prostredníctvom výkonných dekrétov obnoviť svoju činnosť.

V **Nikaragve** po rozsiahlych protestoch v apríli 2018 vláda prijala stratégiu represí; dopustila sa porušovania ľudských práv vrátane nadmerného použitia sily proti pokojným demonštrantom, kriminalizácie obrancov ľudských práv, útokov na médiá a zákazu demonštrácií. V decembri 2018 polícia odmietla dlhoročnému nikaragujskému centru pre ľudské práva (CENIDH) udeliť povolenie na demonštráciu pri príležitosti Dňa ľudských práv. O niekoľko dní neskôr Národné zhromaždenie rozhodlo o odobratí právnej subjektivity tejto organizácie s tvrdením, že nespĺnila administratívne požiadavky a pokúsila sa destabilizovať krajinu. Žiadne dôkazy potvrdzujúce tieto obvinenia neboli zverejnené. Rozhodnutie vychádzalo z právnych predpisov z roku 1992, ktoré okrem iného umožňujú takéto opatrenia v prípade, že neziskové organizácie konajú nezákonne alebo porušujú verejný poriadok. Podľa CENIDH nebolo umožnené brániť sa proti obvineniam, čo bolo v rozpore s platnými postupmi. V nasledujúcich dňoch polícia vykonala raziu v kancelárii CENIDH bez predloženia súdneho príkazu, pričom zhabala spisy a počítače. Podobným sankciám čelilo niekoľko ďalších mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa ľudskými právami, transparentnosťou a demokraciou.

4.4 ČO BY SME S TÝM MALI ROBIŤ?

Za posledné dva roky bolo prijatých alebo sa pripravuje množstvo právnych predpisov,

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL 

ktoré obmedzujú činnosť, zdroje a autonómiu organizácií občianskej spoločnosti vo všetkých regiónoch sveta tým, že ich vylučujú zo zdrojov vnútroštátneho, zahraničného a medzinárodného financovania a kladú neprimerane prísne požiadavky na registráciu a činnosť. To poukazuje na znepokojujúci celosvetový trend, ktorý sa objavil v poslednom desaťročí a v ktorom tí, ktorí sú pri moci, získali rozsiahle právomoci na kontrolu, zákaz a kriminalizáciu určitých činností diskriminačným spôsobom a bez legitímnych dôvodov, ako aj na útoky proti tým, ktorí sa stavajú proti vládnym politikám alebo obhajujú marginalizované skupiny.

Vzhľadom na to, že celosvetový útok na obhajcov ľudských práv a organizácie občianskej spoločnosti dosahuje krízový bod, Amnesty International pravidelne predkladá štátom a regionálnym a medzinárodným orgánom pre ľudské práva nasledujúce odporúčania, v ktorých ich vyzýva, aby prijali všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby bol priestor pre občiansku spoločnosť otvorený a chránený a aby v ňom obrancovia a obrankyne ľudských práv a organizácie občianskej spoločnosti mohli slobodne a bezpečne pôsobiť. Spravodlivosť, dôstojnosť a rovnosť sa môžu realizovať len vtedy, keď budú mať jednotlivci a skupiny možnosť organizovať sa, obhajovať, advokovať a konať v prospech ľudských práv. Každý a každá z nás k tomu môže prispieť svojou troškou. Stačí sa nám ozvať.

- Potvrdiť právo každého človeka, či už individuálne alebo v spojení s inými, na obranu a podporu ľudských práv v súlade s Deklaráciou o ľudských právach.
- Zabezpečiť, aby právo na slobodu združovania mohol využívať každý bez diskriminácie, a poskytnúť ochranu registrovaným aj neregistrovaným subjektom.
- Prijatť alebo zmeniť a doplniť zákony na zaručenie práva na slobodu združovania a zabezpečiť, aby sa o nich rokovalo s obrancami ľudských práv a organizáciami občianskej spoločnosti.
- Zabezpečiť, aby nikto nebol kriminalizovaný za uplatňovanie práva na slobodu združovania, ani vystavený hrozbám, útokom, obťažovaniu, očierňovaniu, zastrašovaniu alebo represáliám za svoju prácu v oblasti ľudských práv

priklady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk



- Okamžite a bezpodmienečne prepustiť všetkých väzňov svedomia, ktorí boli uväznení len za pokojné uplatňovanie svojich ľudských práv vrátane práva na združovanie.
- Zrušiť alebo podstatne zmeniť právne predpisy a nariadenia, ktoré vyžadujú, aby združenia získali povolenie na registráciu ako právnická osoba, a zabezpečiť jednoduché, dostupné, nezaťažujúce a nediskriminačné postupy oznamovania, ktoré sú buď cenovo dostupné, alebo bezplatné.
- právne uznať neregistrované združenia a zabezpečiť, aby mohli vykonávať svoju činnosť v priaznivom a bezpečnom prostredí a aby ich členovia neboli vystavení trestným sankciám z dôvodu chýbajúcej registrácie.
- Zabezpečiť právo na slobodu prejavu a združovania pre organizácie občianskej spoločnosti a obrancov ľudských práv a zabezpečiť, aby ich členovia a aktivity neboli obmedzované na základe nejasných alebo diskriminačných dôvodov, ako sú "politické aktivity" alebo "tradičné hodnoty".
- Prijíť všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby marginalizované skupiny mohli slobodne uplatňovať svoje právo na združovanie a zabezpečiť, aby sa okrem iného mohli bez diskriminácie združovať v organizáciách občianskej spoločnosti.
- Zabezpečiť, aby organizácie, ktoré obhajujú práva marginalizovaných a diskriminovaných skupín, neboli terčom útokov pre svoje aktivity alebo svoju identitu.
- Zabezpečiť, aby obrankyne ľudských práv mohli uplatňovať svoje právo na slobodu združovania, a to odstránením prekážok, ako je rodová nerovnosť, diskriminačné praktiky a zákony, a zabezpečiť im rovnaký prístup k zdrojom.
- Zabezpečiť, aby registrácia združení alebo iné administratívne postupy nezasahovali do súkromia organizácií a ich členov.
- právne a prakticky zaručiť právo združení vyhľadávať, prijímať a využívať finančné prostriedky z národných, zahraničných a medzinárodných zdrojov bez predchádzajúceho povolenia alebo neprimeraného zasahovania.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk

AMNESTY
INTERNATIONAL



- Prideliť finančné prostriedky nediskriminačným spôsobom a zabezpečiť, aby organizácie, ktoré majú iné názory ako vláda alebo ktoré bojujú za práva marginalizovaných skupín, mali rovnaký prístup k finančným prostriedkom ako organizácie, ktoré sú v súlade s vládou politikou.
- Zmeniť ustanovenia obmedzujúce právo na slobodu združovania cudzích štátnych príslušníkov zrušením časového obmedzenia ich registrácie a požiadaviek na obnovenie registrácie a zosúladiť všetky ostatné požiadavky na fungovanie zahraničných združení s národnými združeniami.
- Umožniť združeniam, aby si slobodne určovali svoje stanovy, štruktúru a činnosti a rozhodovali bez zásahov štátu.
- Zabezpečiť, aby sa všetky pozastavenia činnosti alebo rozpustenia združení vykonávali len na základe príkazu vydaného neustranným a nezávislým súdom v súlade s medzinárodnými právnymi predpismi a normami v oblasti ľudských práv.
- zabezpečiť, aby administratívne požiadavky a požiadavky na podávanie správ neboli svojvoľné alebo diskriminačné a aby rešpektovali právo združení a ich členov na súkromie.
- Zaručiť účinný prostriedok nápravy pre obrancov ľudských práv a organizácie občianskej spoločnosti, ktoré tvrdia, že bolo porušené ich právo na združovanie, vrátane prípadného primeraného odškodnenia.
- Zrušiť alebo podstatne zmeniť a doplniť protiteroristické zákony a iné súvisiace právne predpisy s cieľom dosiahnuť ich úplný súlad s medzinárodným právom a normami, a to aj prijatím definície terorizmu, ktorá by neporušovala pokojné uplatňovanie ľudských práv.
- Verejne uznať význam organizácií občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv a ich prínos k presadzovaniu ľudských práv, a to aj prostredníctvom kampaní na zvyšovanie povedomia verejnosti o Deklarácii o obhajcoch ľudských práv a o dôležitej úlohe, ktorú obrancovia ľudských práv zohrávajú.
- Verejne odsúdiť útoky, hrozby a zastrašovanie organizácií občianskej spoločnosti

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk



a obhajcov ľudských práv.

Zdržať sa šírenia negatívnych naratívov o organizáciách občianskej spoločnosti a obrancoch ľudských práv; zdržať sa jazyka, ktorý stigmatizuje, zneužíva, znevažuje alebo diskriminuje.

pripady.amnesty.sk

www.amnesty.sk

© Amnesty International Slovensko 2021
First published in 2021
Amnesty International Slovensko
Štefánikova 16, Bratislava

Index: MAG 04/2021
Jazyk: Slovenčina

amnesty.sk



**AMNESTY INTERNATIONAL
JE GLOBÁLNE HNU Tie
BOJUJÚCE ZA ĽUDSKÉ
PRÁVA. NESPRÁVODLIVOSŤ,
KTORÁ SA DEJE JEDNÉMU
ČLOVEKU SA TÝKA NÁS
VŠETKÝCH.**

MAGAZÍN: OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ

MAGAZÍN JE SÚČASŤOU PROJEKTU 100KA. PROJEKT 100KA JE PODPORENÝ Z PROGRAMU ACTIVE CITIZENS FUND SLOVAKIA FINANCOVANÉHO Z FINANČNÉHO MECHANIZMU EHP 2014-2021. SPRÁVCOM PROGRAMU JE NADÁCIA EKOPOLIS V PARTNERSTVE S NADÁCIOU OTVORENEJ SPOLOČNOSTI A KARPATSKOU NADÁCIOU.

Iceland 
 Liechtenstein
 Norway **Active
citizens fund**

AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENSKO

www.amnesty.sk

amnesty@amnesty.sk

